

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
 TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

M. J. ANTONISSEN, Firma S. LIESTING
 Opgericht 1842

Handel in FRANSCH COGNAC's, LIMONADE SIROPEN en BUITENLANDSCHE LIKEUREN.

Hoofdkantoor: WAGENSTRAAT 144a, Telef. H. 900

Filialen:

FRED. HENDRIKLAAN 87, hoek v. W. v. Dijkveldstr. Tel. Schev. 315
 LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 61, Tel. H. 6305
 PRINS HENDRIKSTRAAT, hoek v. Kinsbergenstr., Tel. H. 6204
 PAUL KRUGERLAAN, hoek Steintaan, Tel. H. 1660.

INHOUD: Voordracht. — Rede. — Lezing over de Residentie Ambon. — Persoverzicht. — Feuilleton. — Stemmen uit de Eur pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Ingezonden.

VEREENIGING „OOST EN WEST“.
 Afdeling Amsterdam.

LEZING met Lichtbeelden door den heer W. H. Giel, 1e Luit. Infanterie Ind. Leger, op Vrijdag 27 April 1917, in het Americain Hotel (ingang Marsstraat) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.
 Onderwerp:
 Het Binnenland van West-Ceram en zijn Bewoners.

REDE

van den Afgevaardigde der Vereeniging „Boedi Oetomo“, M. Ng. DWIDJO SEWOJO, gehouden in het Concertgebouw te Amsterdam, voor de Vereeniging „Onze Vloot“, op den 17n April 1917.

Mijnheer de Voorzitter, Geachte Vergadering.
 Ik betuig U in de eerste plaats mijn dank, dat mij het woord hebt willen verleen.
 Ik acht het noodig eerst in het kort mijn standpunt tegenover de Nederlandsche politieke partijen te beschrijven: Naar mijn inzien, heeft het voor den Indiër in het tijdperk, waarin zijn land thans verkeert, geen zin om toe te treden tot eenige politieke partij, noch het partijwezen in zijn land in te voeren; voor den Indiër moet op dit oogenblik de eengedachte ten opzichte van het volk, in zijn uitlopende bestanddeelen, het voornaamste streven zijn. M. i. is dus het eenige juiste standpunt voor den Indiër het eclectische, d. w. z. dat hij alle Nederlandsche partijen genegen is, voor zoover deze haar daden en handelingen het lot van het Indië volk verbeteren en voor de toekomst verzekeren. Het zijn werkzaamheid in het belang van zijn land, die de Indiër alle goede beginselen, welke in elke partij te vinden zijn, tot de zijne maken en die beginselen toetsen aan de nooden van zijn volk.
 Wij zijn hier gekomen, in de eerste plaats als leden van de deputatie, om de Nederlanders te doorringen van de noodzakelijkheid van Indië's defensie

en in de tweede plaats als afgevaardigden van onze vereenigingen, om de belangen te bepleiten en de wenschen kenbaar te maken van onze eigen landgenooten. In het verlangen, om Indië weerbaar te maken, worden wij uitsluitend geleid door de zorg voor de toekomst van ons eigen volk, want de zorg om het eigen ik is feitelijk de voornaamste taak van een mensch, en inderdaad keur ik dit beginsel in anderen ook niet af. Ik wenschte daarom, dat ook uw volk wél bewust en krachtig moge gaan op den weg van het egoïsme.

Gij vindt dit misschien een zonderlinge wensch? Maar luistert verder, geachte vergadering. Het is mijn overtuiging, dat egoïsme een intrinsieke eigenschap is van den mensch en van elk levend wezen, ja, zelfs de kiem is van alle leven en alle zijn.

Er zijn echter twee soorten van egoïsme, welke ik zou willen noemen „bekrompen egoïsme“ en „bezadigd egoïsme“. Bij het bekrompen egoïsme tracht de mensch zijn „ik“ te vergrooten door te nemen, soms zelfs met geweld en met de vernietiging of den ondergang van andere ik-heden. Bij het bezadigde egoïsme daarentegen streeft een mensch ook naar zijn eigen welzijn, maar, bij de verzorging van zijn eigen „ik“, zal hij ook aan het welzijn van anderen denken, omdat hij andere wezens met zijn eigen ego vereenzelvigd.

Als zoodanig is hij geen bekrompen egoïst, maar vindt hij zijn ego ook in andere schepselen en is dus een altruïst. Dezen weg nu, geachte vergadering, wenschte ik, dat uw volk moge gaan. Dat het Nederlandsche volk met alle kracht naar zijn eigen welzijn streeft, is zijn niet te betwisten recht, maar laat het daarbij ook denken aan het volk, dat nu nog zoo hulpbehoevend is en waaraan toch de Nederlandsche natie haar voorspoed heeft te danken gehad: ik bedoel het volk van Nederl. Indië.

De vereeniging „Onze Vloot“ streeft, zooals haar naam aanduidt, naar vergrooing van Nederland's maritieme macht. Nederland heeft zijn belangrijke rol in de historie te danken gehad aan zijn meesterschap ter zee in de dagen van weleer. Ik waardeer ten zeerste, dat uwe vereeniging, welke, zooals ik vernam, een nationale beteekenis heeft, de traditie van uw volk wilt trachten levendig te houden. Dat Nederland's vloot in de toekomstige weerbaarmaking van Indië zich geroepen voelt om een groot deel van de defensie-taak op zich te nemen, is te verwachten en ik juich dat gevoel van plichtsbesef ten zeerste toe. Maar een vloot alléén zal, naar mijn bescheiden meening, voor Indië's defensie niet voldoende zijn.

Een vloot is slechts het eerste bolwerk tegen een mogelijken aanval van buiten. Achter de vlootlinie moet een tweede bolwerk zijn en dat moet gevormd worden door een landleger, dat alleen tot een voldoende sterkte kan opgevoerd worden door de invoering van een Inlandsche militie. De invoering der militie is echter zoo'n diep ingrijpende maatregel voor het Indische volksleven, dat de mogelijkheid niet uitsluitend is, dat, in geval bedoelde maatregel verkeerd wordt toegepast, een ongewenschte oppositie van de zijde der Inlandsche bevolking zou ontstaan. Het hoofdbestuur van „Boedi Oetomo“ is tot deze overwegingen geleid door de ondervindingen, opgedaan gedurende zijn propaganda-tocht voor de Militie, in 1915 over geheel Java ondernomen.

Bedoelde overwegende bezwaren zijn, naar onze bescheiden meening, het best te ondervangen door de geheele regeling van de Militie op te dragen aan een Volksvertegenwoordiging. Het is daarom, en ook met het oog op nog andere omstandigheden, dat voor Ned.-Indië de instelling van een vertegenwoordigend lichaam voor en in Ned.-Indië, met wetgevende macht, zooals de Tweede Kamer der Nederlandsche Staten-Generaal bezit, wenschelijk, ja dringend noodig is te achten, als een gebiedende eisch des tijds.

Het staat bovendien vast, dat de instelling van bovenbedoelde Volksvertegenwoordiging aan de Inlandsche bevolking de zekerheid zal schenken van het ernstige streven van Nederland om Indië vooruit te brengen, als gevolg van welke zekerheid ook omgekeerd de Inlandsche bevolking in den Nederlander vol vertrouwen stellen en jegens Nederland dankbaar en aanhankelijk zal zijn.

Laat daarom, geachte vergadering, de taak der defensie niet alleen op de vloot rusten, maar geeft den Javaan daarin zijn aandeel, m.a.w. zorgt gij, door hem naast op te leggen plichten ook rechten toe te kennen, dat de Javaan in de defensie van Indië een nationale zaak dient en dat hij niet de meening deelt, dat de defensie van Indië door het Nederlandsche volk ter hand wordt genomen uitsluitend uit „bekrompen-egoïstische“ overwegingen. Spoor uw landgenooten aan om Ned.-Indië weerbaar te maken in alle opzichten: militair, economisch, intellectueel en politiek, opdat het binnen niet al te langen tijd, een plaats zal innemen in de rij der ontwikkelde, beschaafde volkeren en daardoor mede kan werken aan de verwezenlijking van het idee van evenwaardigheid van alle rassen en van alle volkeren.

PERRY & CO.

Dekstoelen
 Hut } koffers
 Mail }
 Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT 20.

A. DE VRIES & ZONEN

AU BON MARCHÉ

OPGERICHT 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

Vraagt onze Geïllustreerde Prijscourant.

Wanneer het Nederlandsche volk ten opzichte van Ned.-Indië dien weg van het „bezadigde“ egoïsme bewandelt, weest dan overtuigt, dat Uw kinderen en kleinkinderen de vruchten zullen plukken van die edele daad. De historie van Uw volk is oud, Uw natie heeft uitgeblonken in kunsten en wetenschappen, in daden, waarvoor groote geestkracht vereischt wordt, welke daden voor een groot deel op rekening waren te stellen van Uwe vloot. Uw volk is dus van hoogen geestesadel en ik acht U dan ook tot edele daden in staat. Daarom, geachte vergadering, twijfel ik er niet aan, of de wenschen van mijn volk zullen bij U allen weerklink vinden.

Lezing over de Residentie Ambon.

Den 20en April j.l. hield mevrouw H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt-van Maarseveen, in de bovenzaal van de Oranje-Sociëteit, voor leden en genoodigden van de Afdeling den Haag van de Vereeniging „Oost en West“ eene lezing over de Residentie Ambon, opgeluisterd door lichtbeelden.

Om 8 uur n.m. opende de Voorzitter der Afdeling de heer R. Zuijderhoff, de bijeenkomst met een inleidend woord, waarin hij de aanwezigen welkom heette en de spreekster dank bracht voor hare bereidwilligheid om deze lezing te houden.

Mevrouw Raedt ving hare voordracht aan met de mededeeling, dat zij den moed om deze te houden had geput uit hare groote liefde voor land en volk en uit de omstandigheid, dat deze zoo geheel verschillen van die van den overigen Archipel. Zij gaf eerst eene staatkundige beschrijving van de Residentie, welke is samengesteld uit de afdelingen Ambon, Ceram, Zuid-Nieuw-Guinea, West-Nieuw Guinea, Aroe-eilanden, Kei-eilanden en Tenimber-eilanden, bestuurd door Assistent-Residenten of Controleurs. Daarna vertelde zij, aan de hand van talrijke lichtbeelden, vele bijzonderheden van Ambon en Banda. Deze eilandengroepen liggen in een der diepste zeeën van de wereld, op sommige plaatsen van meer dan 5000 M., welke behalve veel visch en pareloesters, ook een prachtige zee flora heeft.

De naam Ambon is afkomstig van het woord *Emboen*, dat „nevel“ beteekent. Het eiland heeft dien naam gekregen, omdat men 't bij het naderen uit zee, in den regel in nevelen gehuld ziet.

Ambon is een onzer oudste bezittingen; wij namen het in 1605 van de Portugeezen over. De hoofdplaats is dan ook zeer oud, waarvan de massieve en smalle straten getuigen.

De eilandengroep is zeer vulkanisch, zoodat men er veel te lijden had en nog heeft van aardbevingen, welke soms groote verwoestingen te weeg brachten, zoo o.a. de groote aardbeving in 1898, waarbij bijna de geheele hoofdstad ééne ruïne werd.

Maar juist vulkanische streken zijn dikwijls zeer schoon en het natuurschoon van Ambon is dan ook verrukkelijk. Spr. maakte met ons in gedachte uitstapjes naar eenige dezer mooie plekjes.

Ook de Banda-groep is zeer schoon, jammer alleen dat alles daar zoo van vervallen grootheid getuigt. Door het verval van de muskaatnoten-perken, was 't ook met Banda's grootheid gedaan.

De bevolking van deze eilandengroepen is zeer verschillend van die der overige deelen van den Archipel. Zij is luchthartig en vroolijk en heeft veel aanleg voor muziek. Zij is ook zeer leergierig en het onderwijs staat er op hoogen trap, zoowel voor meisjes als voor jongens. Er zijn in de Residentie, behalve de kweekschool voor onderwijzers en de opleidings-school voor godsdienstleeraren, 65 gouvernementen- en 162 particuliere scholen. Vele Inlanders spreken en lezen Nederlandsch en groot is het aantal van hen, die gelijkstelling met Nederlanders trachten te verwerven, om daardoor het verkrijgen van goed onderwijs voor hunne kinderen te vergemakkelijken. Maar de bevolking is niet nijverig. Haar optimisme en hare soberheid doen haar met weinig tevreden zijn. De sago, die gemakkelijk gewonnen wordt, is

FEUILLETON.

De Grenzen van haar Macht.

Een verhaal uit Britsch-Indië.

(Vervolg).

Lachend zette hij zijn pony een weinig aan en weldra hadden zij nu de jonge dame ingehaald, die rechts en links door vereiders omgeven was. Achter haar reed mevrouw Wallace, een gezette, kleine dame, met vriendelijke, zachte oogen. Met groote behendigheid wist Wade aan de zijde van de jonge dame te komen, en hij zag dadelijk, dat de „noodlottige gave der schoonheid“ inderdaad haar deel was. Haar fraai golvende haren waren lichtbruin, eenigszins rossig van kleur, haar tint prachtig frisch, de gelaatstreken fijn en regelmatig, haar figuur slank en gracieus. Zij moest ongeveer drie en twintig jaren oud zijn.

O zeker, zij herinnerde zich majoor Wade wel, zij had hem in Darjeeling leeren kennen, of was het in Delhi geweest?
„En komt u nu eerst hier?“ vroeg zij. „Was de straatweg niet in een afschuwelijken toestand?“

haar hoofdvoedsel en wordt in vele vormen genuttigd: als broodjes, als pap, als koekjes, enz. De bij-spijzen: groente en visch, zijn ook in overvloed voorhanden, terwijl de sagopalm tevens een heerlijken drank, de *sagoroe* of *sagoe-weer* oplevert, zoodat de Inlander er niet veel behoefte te arbeiden om tevreden te kunnen leven. Een gevolg hiervan is, dat landbouw en nijverheid er achter staan bij de overige deelen van den Archipel, men er geen oorspronkelijke kunstnijverheid aantreft en evenmin veel huis-vlijt. De Amboneesche vrouw vond het reeds sedert lang veel eenvoudiger om b.v. de geimporteerde katoentjes voor haar kleding op den passar te koop, dan die zelve te weven. Ook de versieringskunst is niet ontwikkeld en staat achter bij die van vele minder ontwikkelde en beschaafde landstreken.

De vroolijkheid en vrij algemeene ontwikkeling van de bevolking zijn oorzaak, dat de kampongs daar een heel anderen indruk maken, dan elders in Ned.-Indië. Vooral des avonds valt dit op. Geen vrees voor booze geesten en kwaad volk maakt het vroeg sluiten der woningen noodig. Overal ziet men in de open huizen licht branden en de families gezellig bijeen zitten of feest vieren. Want dit laatste is lust en leven van de Amboneezen (vrouwen zoowel als mannen); muziek maken, zingen en dansen, dat is leven. De Europeesche dansen worden er druk beoefend en het is niets vreemds, als men in een kamponghuis de Fransche commando's van de quadrille hoort schallen.

Toch is er het bijgeloof nog niet geheel verdwenen en de „Tjoelik“ van Java vindt er zijn weder-gade in den z.g. „Petong Kepala“. Een Amerikaansche natuurvorscher, de heer Robinson, werd voor weinige jaren van dit bijgeloof het slachtoffer, hij is door een Inlander vermoord, omdat men hem verdacht een *Petong Kepala* te zijn.

Op een reisje, in gedachte met spreekster naar Nieuw Guinea, maken we kennis met het z.g. *wit-water* op de zee. In de maanden Juli en Augustus zijn er enkele deelen van de zeeoppervlakte n.l. melkwit, het is dan alsof men met het schip tegen een witte wolk instoot, welke keur wordt veroorzaakt door milliarden diertjes, die zich aan de zee-oppervlakte bevinden.

Men komt dan langs het schone Banda, even lieflijk als Ambon, naar Merauke, de hoofdplaats van Zuid Nieuw-Guinea. Wat een verschil is het hier met Ambon. Men is op eens in de oer-wereld aangeland, met een woeste, primitieve bevolking. De heer Plate leidde ons hier vroeger reeds rond. Van daar ging de reis langs de Kei- en Aroe-eilanden, bekend om de parelvisscherij, naar Ceram, dat zeer bergachtig is, vele grotten heeft en vele mineralen in zijn schoot verborgen houdt, om ten slotte op Boeroe te belanden. Boeroe is een zeer rijk eiland, dat slechts op ontginning wacht om zijn schatten af te geven. Daar zijn de prachtigste houtsoorten, o.a. ook de echte *Kajoe poetih*, waaruit de bekende geneeskrachtige olie getrokken wordt.

Spr. eindigde hare, warm toegejuichte voordracht met een oud Ambonsch lied, waarin de groote liefde van den Amboneesch voor zijn geboortegrond wordt uitgedrukt. G.

Persoverzicht.

Algemeene Tentoonstelling te Soerabaja.

De Amsterdamsche bladen vermeldten verleden week onder dit hoofd:

In de Industriele Club werd een zeer druk bezochte vergadering gehouden van belangstellenden in de algemeene Nederl.-Indische tentoonstelling te Soerabaja.

De vergadering werd geleid door den heer Th. F. A. Delprat.

Na uitvoerige besprekingen werd besloten, dat de commissie zich tot het bestuur der tentoonstelling te Soerabaja zal wenden met het verzoek, de tentoon-

„Ja zeker — op sommige plaatsen zelfs bijna niet te berijden“, antwoordde Wade. „Ik ontmoette onder weg een ongelukkige vrouw, die, in de voetstappen van een Inlander, den berg opklauterde en bijna schreide van vermoënis.“

„Ik hoop, dat u haar toen voortgeholpen hebt“, zei juffrouw Murray, hem van onder haar donkere, zijdeachtige wimpers, aandachtig opnemend.

„Natuurlijk, ik bracht haar tot aan de dichtst bij zijnde bungalow.“

„Zij was zeker jong en mooi? De dolende jonkvrouw, zooals men die in de boeken beschrijft?“

„Naar haar leeftijd heb ik haar niet gevraagd, maar zij was in ieder geval boven de dertig en de vrouw van een sergeant. Bevalt het u in Shirani?“

„O jawel, het is hier niet kwaad, alleen de regen is vervelend.“

„Vervelend, maar onontbeerlijk, willen wij niet andermaal hongersnood krijgen.“

„Natuurlijk, maar ik hoop toch, dat de droge moesson nu zal aanhouden, tot ik weder beneden ben.“

„Opdat juffrouw Murray zal kunnen zeggen: „après moi de déluge!“

„Ja — zoo ongeveer. Door dezen afschuwelijken regen krijgen wij niets dan slangen, ziekten en... nare, vervelende menschen“, voegde zij met een veelzeggend gebaar er aan toe.

„Ik veronderstel, dat u, weer en wind dienende, van avond naar de comédie zult gaan, niet waar, juffrouw

Heden overleed onze beste Man, Vader en Behuwarder, de Heer

HUBERTUS FRANCISCUS DEN HARTOG,

Gep. Hoofdkantoor-Chef bij den Post- en Telegraafdienst te Semarang,

in den ouderdom van 59 jaar.

Utrecht: S. C. M. DEN HARTOG—v. D. KELLEN.
Rijswijk: J. A. C. VAN HATTUM—DEN HARTOG.
J. A. VAN HATTUM.

UTRECHT, 22 April 1917.
Catharijnesingel 41.

SCHOLEN VAN HET NUTSDEPARTEMENT te NIJMEGEN.

1. Fröbelschool voor leerlingen van 3 tot 6 jaar.

2. School voor jongens en meisjes van 6 tot 12 en 13 jaar.

Opleiding voor H.B.S. en Gymnasium. Het vorig jaar slaagden van 44 leerlingen 36 voor de H.B.S. en 6 voor het Gymnasium.

3. Kweekschool voor opleiding tot onderwijzeres

voor leerlingen van 14 tot 18 jaar. Het vorig jaar slaagden voor de akte onderwijzeres 12 leerlingen, voor gymnastiek 10 en voor handwerken 7.

De directeur geeft adressen van families, die meisjes in huis nemen.

Nadere inlichtingen verstrekken voorts de directeuren en directrice van de genoemde scholen.

Middelbare School v. Handel en Administratie. LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

Adverteeren doet verkoopen.

stelling uit te stellen tot eenige jaren na het sluiten van den vrede, in verband met de groote moeilijkheden, welke de Nederlandsche industrie op het oogblik ondervindt.

Algemeen bleek, dat, indien dit uitstel plaats vindt, een deelneming van de Nederlandsche fabrikanen op groote schaal kan worden verwacht.

Te zijner tijd zal de commissie den uitslag der beoelingen ter kennis van belanghebbenden brengen.

De Java-suikerindustrie na den oorlog.

Het Vaderland van 20 dezer ontleent aan het December-nummer van „Koloniale Studien” uit een belangrijke studie van den heer Emil Helfferich over de ontwikkeling van de Indische cultuurbanken gedurende de laatste jaren in verband met de positie van de Java-suikerindustrie en hare financiering o.a.:

„De suiker gaf een sterke reactie te zien. Na jaren gunstige conjunctuur (1907-1912) trad een ommekeer in en op Java stond de suikerindustrie voor een erisis, die ook de cultuurbanken bedreigde, toen de oorlog los brak en een groote omwenteling in de verhoudingen schied. De suikerinvoergebieden waren voortaan geheel aangewezen op rietsuiker, de Java-suikermarkt kreeg een mooie kans, hetgeen zich weerspiegelde in de groote stijging der koersen (voornamelijk in 1916) van de aandelen der cultuurbanken.

Belangrijke stijging is nog te verwachten, ondanks de oorlogswinstbelasting. Doch de huidige stand der koersen is reeds van min of meer speculatieven aard. De aandelen in de suikerondernemingen zijn gelijk aan mijnwaarden geworden. De hooge suikerprijzen vormen de rijke ertsader, van welke niemand weet, hoe lang zij duren zal. De innerlijke waarde der aandelen in cultuurbanken, die vroeger maar al te vaak onderschat werd, loopt gevaar, op grond van de oorlogswinsten, door de koersen te worden onderschat.”

Men late zich daarom niet van de wijs brengen en houde in het oog de gevaren, die de Javasuikercultuur bedreigen. Reeds in 1913 kon Java ten Westen van Suez niet meer concurreeren. Cuba is een overmachtig mededinger geworden. Tegenover de op Cuba inheemsche suikercultuur, met haar enorme opbrengsten en hooge rendementen, verschijnt die op Java in het ware licht: als een kunstproduct, dat na moeilijke jaren, na overwinning van de natuurlijke hindernissen, dank zij de menschelijke scherpzinnigheid en energie tot beteekenis, tot rentabiliteit gebracht is. Cuba heeft gebrek aan datgene, wat Java in overvloed heeft: arbeidskrachten. Doch evenals overal elders in de wereld zal ook daar het arbeidersvraagstuk opgelost worden, en indien dan op Cuba bovendien nog de verfijnde technische methoden toepassing zullen vinden, welke wij thans op Java in haar volkomenheid kunnen waarnemen, zoo zal Cuba naar de meening van deskundigen, in staat zijn meer dan het dubbele van de thans reeds 3 miljoen ton per jaar bedragende opbrengst tegen zeer lage productiekosten te leveren. Er mag niet worden verwacht, dat na beëindiging van den oorlog de verhouding tusschen suikerproductie en -verbruik zich in zoodanigen zin zal wijzigen, dat de productie af, het verbruik daarentegen toeneemt. Integendeel staat te vreezen, dat de voortbrenging dan met verdubbelde inspanning ter hand zal worden genomen. In deze tijden van enormen voorspoed moeten dus voorzieningen voor de toekomst worden getroffen.

De vorming van een syndicaat, meent de heer H., zou voort tot gevolg kunnen hebben, dat door een overeenkomst met andere belangrijke productiegebieden, bijv. Cuba, de prijzen geregeld en afzetgebieden vastgesteld zouden kunnen worden. Elke suikerfabriek zou naar evenredigheid van hare productie deel moeten hebben in het syndicaat, terwijl aanleiding tot regeling of inkrimping van de productie niet bestaat. De heer H. voorziet dat moeilijker dan

de technische bezwaren bij de vorming van het syndicaat de persoonlijke te overwinnen zullen zijn, „daar elke cultuurbank er een eer in stelt, haar eigen suiker te verkoopen en dit als een onafscheidelijk deel en kenmerk van haar zelfstandigheid beschouwt.” Waarop volgt de rake opmerking: Met dit gevoelsargument komt echter het commercieel gezond verstand in conflict: in de grootste bedrijven ter wereld zijn de scheiding tusschen productie en verkoop, tusschen technisch-administratief en commercieel beheer en den verkoop door syndicaten reeds met goed gevolg ingevoerd.”

Nog wijst de heer Helfferich op de doelmatigheid wanneer een deel der in dezen oorlogstijd gewonnen schatten in de suikercultuur, zouden worden gebruikt voor het scheppen van een suikervloot.

In De Telegraaf van 21 dezer is een zeer uitvoerig schrijven opgenomen van H. v. W., gedateerd 5 Febr. uit Weltevreden, over:

De Ramp op Bali,

waaraan wij het volgende ontleenen:

„Gewoonlijk duurt het lang voor uit de Buitenbezittingen verslagen binnenkomen. Bij een ramp als van Bali is ditmaal een uitzondering gemaakt en heeft de regent de regeering zeer snel verslag gedaan.

Op Zondag 21 Januari j.l. te 6 uur 50 minuten voormiddags, had een zware aardbeving plaats, waarvan de horizontale schokken zich in de richting Noord Zuid voortplantten en ongeveer 45 seconden aanhielden.

„Op Maandag 22 Januari kwam de resident te Benoa aan, van waar met den assistent-resident van Zuid-Bali een reis door de zwaar getroffen afdeeling werd ondernomen.

„De gouvernementgebouwen en particuliere woningen te Denpasar bleken zwaar beschadigd te zijn en, voor zoover niet onbewoonbaar geworden, zware herstellingen te vereischen. De assistent-residentwoning is onbewoonbaar en zal geheel afgebroken moeten worden; de controleurswoning en de woningen van divisiecommandant en Europeesch detachementscommandant der gewapende politie, van den chef van het post- en telegraafkantoor en van den waterstaatsopziener, alsmede het opiumdepôt, het assistent-residentkantoor, met in aanbouw zijnde uitbreiding, het controleurskantoor en het waterstaatskantoor, de gevangenis en twee brandspuithuizen, zijn alle meer of minder zwaar beschadigd. De assistent-resident met zijn gezin en die Europeanen, welke tijdelijk geen onderdak hadden, namen hun intrek in de ongedeed gebleven pasangrahan (logeergelegenheid voor reizende ambtenaren).

„Tusschen Bangli en Kintamani hebben zoowel de dessa's als de verkeersweg zwaar geleden. Zeer vele woningen zijn beschadigd of ingestort. De weg, die vroeger zeer goed met automobielen te berijden was, is thans tengevolge van afschuivingen en aardstoringen, tot Panakolan slechts te voet of te paard begaanbaar. Tusschen Panalokan en Kintamani is de weg over een afstand van vijf paal in het krater-ravijn van het Batorcomplex gestort. De pasangrahan te Kintamani is zwaar beschadigd.

„Van uit Panalokan is in den top van den Goenoeng Abang een groote kloof zichtbaar, welke vóór de aardbeving niet bestond, terwijl het water in het Batoermeer is gestegen en de oevers daarvan zich hebben verlengd, tengevolge van de reusachtige brokken van den Goenoeng Abang, welke in het meer vielen. De groote krater van het Batoercomplex is aan de Oostzijde ingestort; aldaar zijn twee nieuwe kraters ontstaan. De dessa's aan den voet van het Batoercomplex gelegen, hebben echter hoegenaamd geen schade geleden. De handelsdessa Kota Dalen, op eenigen afstand van de pasangrahan Kintamani gelegen, en hoofdzakelijk door Chineezers bewoond, is op één woning na vernield. Vier en twintig woningen stortten in het ravijn, terwijl een schade van onge-

daar ik een flink stuk ouder ben dan u”, antwoordde de jeugdige officier.

„U is drie en twintig, als ik mij niet vergis”, schertste zij. „Komt u van avond bij ons eten?”

„Helaas neen. Ik moet ongelukkiger wijze bij de Grants dineeren, hoe aangenaam dit mij onder andere omstandigheden ook zijn zou.”

„Dat is nu althans netjes gesproken.”

„Natuurlijk zou ik echter duizendmaal liever bij u komen, maar mevrouw Wallace heeft mij eerst zoeven gevraagd.”

„En u hebt geen excuus om de Grants af te zeggen?”

„Neen — ik houdt er niet van de menschen een blauwtje te laten loopen, daarentegen”, ging hij op geheel anderen toon voort, „zou ik wel eens willen weten, of u voornemens is er mij een te laten loopen.”

„Ik wist niet, dat dit in mijn macht stond, ik heb u immers niets beloofd.”

„Neen, de verlovingskaarten zijn nog niet rond gezonden en de ringen niet gewisseld, maar u weet toch zeer goed, dat het een uitgemaakte zaak is. U laat mij aan uw dobber spartelen, eerst in Hasauli, toen hier, laat mij hopen en.....”

„Heel Shirani behoeft toch uw verwijten niet te hooren”, viel zij hem haastig in de rede. „Laten wij doorrijden.”

(Wordt vervolgd).

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 0/0 gewaarborgd.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld Internaat f 800.—

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—

De Directrice: A. J. NELCK.

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.

REGENMANTELS

geheel nieuw model Regenmantels, zeer wijde golf,
in Prima Stof.

Prijzen 26.—, 32.—, 38.— gld.

UITZETTEN EN BABYGOED.

Eigen Ateliers.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en A DEN HAAG
halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed
en voordelig van nieuwe of Tweede-
hands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND

van 10 tot 4 uur.

veer f 12.500 werd aangericht. Twee Chineezers werden dood onder de puinhoopen vandaan gehaald.

„Voor zoover bekend, bedraagt het aantal dooden en vermisten in het landschap Karangasem 122, Badoeng 80. Overal zijn gewonden en gekneusden, doch hun aantal staat niet in verhouding tot dat der dooden en vermisten.

„De bevolking is kalm en gelaten en schrijft de ramp toe aan den toorn der dewa's (goden), als gevolg van het onvoldoende onderhoud van den heiligen tempel op den Goenoeng Agoeng of Piek van Bali.

„Met uitzondering van het noodige bewakingspersoneel zal de gewapende politie middels patrouilleeren in de geteisterde streken alle gevraagde en gewenschte hulp verleenen.

„Voor eerste hulp aan de bevolking is een bedrag van f 20.000 met goedkeuring der regeering beschikbaar gesteld, terwijl eveneens in de zelfbesturende landschappen de ontworpen begrotingen voor 1917 zullen worden herzien teneinde zooveel mogelijk voor hetzelfde doel gelden af te zonderen. De fondsen zullen onder toezicht van den afdeelingsschef naar de behoefte door de besturende ambtenaren worden verstrekt.

„Te Batavia is inmiddels een comité ingesteld om zoo spoedig mogelijk de nood der slachtoffers te lenigen, en dit onder presidium van den vice-president van den Raad van Indië, jhr. De Graeff.

„Door eenige handelslichamen is dadelijk een bedrag van tienduizend gulden bijeen gebracht en men hoopte nog veel grooter sommen bijeen te krijgen door een oproep in de kranten om steun.

Het wetsontwerp-Limburg c.s. en de Indische bestuursopleiding.

In de „N. R. Ct.” van 23 dezer lezen wij o. m.: „Het wetsontwerp-Limburg c. s. heeft zich over het geheel genomen, bij de Tweede Kamer in een goede ontvangst mogen verheugen. Al werden er toch eenige bedenkingen tegen ingebracht, vele leden verklaarden met de strekking daarvan in te stemmen. En terecht, want hoe men ook over de zoogenaamde klassieke opleiding moge denken, dit staat in elk geval vast, dat de bestaande regeling van de toelating tot de hogescholen niet bevredigt, veeleer tot misstanden aanleiding geeft. Weliswaar beschikt de regeering over het in 1910 ingediend rapport der aaneenschakelingscommissie met de daarbij behorende ingrijpende voorstellen, waarin de eischen der praktijk beter tot hun recht komen, dan in de bestaande wetgeving, maar na zeven jaar zijn wij nog even ver. Het lyceum, dat zou voorbereiden tot alle hooger onderwijs, is nog steeds een verre illusie.

Het is gewenscht, zich er nauwkeurige rekenschap van te geven of de wetgever, wat de toelating tot onze universiteiten betreft, met het ontwerp, zooals het daar ligt, werkelijk voorshands genoeg zou hebben gedaan. Dit nu wil voorkomen van niet, met name niet ten opzichte van Nederland-Indië. Want wel moge men bedenken dat sedert kort de faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte zijn aangewezen als voorbereiding tot den Indischen bestuursdienst, en dat, wil hiervan iets terecht komen, inzonderheid de toegang tot de juridische faculteit dringend verruiming behoeft.

De noodzakelijkheid eener wetenschappelijke opleiding van de Indische bestuursambtenaren, die uiteraard voornamelijk door de juridische faculteit gegeven worden moet, dagteekent geenszins van den laatsten tijd. Doch ondanks veelvuldige betoogen, dat onze ambtenaren in Indië in volle mate vertegenwoordigers der Europeesche beschaving moeten zijn, werd tot 1916 niet meer bereikt, dan dat jongelui met het eindexamen H.B.S. of gymnasium werden uitgezonden, die drie jaar aan de rijksuniversiteit te Leiden colleges hebben gevolgd in een aantal vakken zonder veel onderlingen samenhang, t.w. Indisch staats- en strafrecht, land- en volkenkunde en geschiedenis, inlandsche talen en mohammedaans recht, en een examen hebben afgelegd, dat niet veel meer dan oppervlakkige kennis van die vakken vergt. In den loop van 1916 kwam op dit stuk echter verandering: voortaan zouden tot den Indischen bestuursdienst ook toegelaten worden doctorandi in de rechtswetenschap of in de staatswetenschap of in de Indische letteren, die een aanvullend indologisch examen hebben afgelegd, in den geest van het faculteitsexamen der rechterlijke ambtenaren.

De eerstbedoelde driejarige studie verschilt welbeschouwd principieel niet van de vroegere opleidingsregelingen, en men kan dus zeggen, dat met dit systeem van voorbereiding de ambtenaren werden opgeleid, die in de laatste halve eeuw naar Indië zijn uitgezonden. Intusschen is Indië op allerlei gebied geweldig veranderd en zal het, zoo de teekenen niet bedriegen, nog in veel sterker mate aan verandering onderhevig zijn. Meer en meer ontvalt, als gevolg daarvan, den tegenwoordigen volgens een verouderd stelsel opgeleiden bestuursambtenaren het besef, dat zij geestelijk boven hun omgeving staan. Reeds eenige jaren geleden (in de N. R. Ct. van 6 Maart 1913) verklaarde een blijkbaar zeer bevoegd kenner van Indische toestanden hieromtrent:

„Menschen vindt de ambtenaar er thans om zich heen, die niet, gelijk vroeger doorgaans het geval was, zijn minderen, op zijn hoogst zijn gelijken zijn

in ontwikkeling; met menschen krijgt hij daar vaak te doen tegenover wie hij zich — wat bij een koloniaal bestuursambtenaar nooit mag gebeuren — in ontwikkeling als de mindere zal gevoelen, en tegenover wie hij zich, wanneer een van nature sterk karakter hem geen steun verleent, wel eens als een mindere zal gedragen.”

Zoolang het lyceum er nog niet is, en men kan — bij aanneming van het ontwerp — hierop heusch niet wachten, is het dus inzonderheid rechtstreeks van de hogere burgerschool, dat het aanbod van gedagden naar het Indisch bestuursambt zal moeten blijven komen. Stond nu vast, dat de kennis der oude talen voor de rechtsstudie onmisbaar is, aan deze oplossing viel uiteraard niet te denken. Maar ook hierover loopen de meeningen uiteen. Mannen als prof. mr. Visser van IJzendoorn en minister Cort van der Linden hebben openlijk verklaard, dat zij de H.B.S. tot voorbereiding van de rechtsstudie even geschikt achten als het gymnasium, en zij staan in hunne opvatting niet alleen.

Is het daarom wel verantwoord, dat het wetsontwerp-Limburg c.s. zich beperkt tot eene verruiming van de toelating tot de universiteit, alleen voor zooveel de faculteiten der geneeskunde en der wis- en natuurkunde aangaat? Begrijpelijk is het voorzeker, dat de voorstellers zich liever niet op glad ijs wagen, doch hun overmaat van voorzichtigheid brengt dezelfde kwestie voor de andere faculteiten op het doode punt. Vandaar dat uitbreiding van het ontwerp tot de juridische faculteit thans een kwestie is van nu of nooit. Mag dit voor Nederland onverschillig wezen, voor Indië is het dat niet; want de taak van het bestuur aldaar is bij de algemeene maatschappelijke en geestelijke opleving in het Oosten buitengewoon zwaar geworden, en een daarmede overeenkomstige opleiding der bestuursambtenaren niet slechts voor hen zelf, maar ook voor het land onmisbaar.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Gouvernements- of Gemeentepolitie.

Door den heer J. M. Misset is te Batavia een rede gehouden over bovenstaand onderwerp, waaraan door de *Java-Bode* in een viertal artikelen een en ander is ontleend.

De hr. M. begon met het bespreken van den toestand in Nederland en bracht in herinnering, dat daar onderscheid gemaakt wordt tusschen Rijks- en Gemeentepolitie.

De werkzaamheden der rijksveldwacht bestaan in het algemeen in het doen van dag- en nachtrondes, zoowel binnen den bebouwen kring der Gemeenten, als ten platten lande, in het handhaven der openbare orde, de beveiliging van personen en goederen en de voorkoming van misdrijven.

Meer speciaal is ze belast met het waken tegen landlooperij en bedelarij, het toezicht op de vreemdelingen, het in bewaring nemen van zwerfende personen, het helpen van verlatenen, het opsporen van en inlichtingen inwinnen omtrent gepleegde misdrijven, het transporteren van gevangenen, enz.

Onder de opperleiding van den Minister zijn de Procureurs-generaal der Hoven belast met het directe toezicht op de Rijksveldwacht, welke de bevelen opvolgt van den officier van Justitie en den kantonrechter, en waar geen kantongerecht is, van den *burgemeester*. Deze laatste kan als hoofd van de gemeentepolitie tijdelijk de hulp inroepen van de rijksveldwachters. Als behoorende tot de Algemeene politie kunnen deze ook kennis nemen van overtredingen van plaatselijke verordeningen. Toch werkt de Rijkspolitie, die ook niet talrijker is dan de Gemeentepolitie in een stad als Den Haag, meest ten platten lande.

Overgaande tot de bespreking van de Gemeentepolitie, ging de heer Misset na, hoe deze historisch gegroeid is, hoe ze tijdens de Fransche overheersching in de macht van het centraal gezag kwam en onttaarde in politieke politie, doch hoe het, nadat het Fransche juk afgeschud was, nog moest duren tot 1851, voordat ze het voetstuk kreeg, waarop ze nu staat. Had Thorebecke kunnen voorzien, dat de gemeenten zoo snel zouden groeien, dat 50 jaren na aanneming van zijn Gemeentewet de stedelijke politie te Amsterdam zou zijn uitgegroeid tot een corps, even sterk als dat van de geheele Rijks politie, dat het politiepersoneel van 's-Gravenhage van 50 tot 1000 man zou zijn geklommen, dan zou de Gemeentewet er wel anders hebben uitgezien.

De Gemeentepolitie, die feitelijk uitsluitend zou moeten dienen om de orde in de gemeente te handhaven en voor een stipte naleving der gemeentelijke verordeningen te waken, ziet zich, doordat haar personeel tot onbezoldigd rijksveldwachter werd gepromoveerd, belast met de *algemeene* politie, doch op kosten van de *gemeente*.

En de gemeenten hebben zich, zij het ook ten koste van groote sommen, kranig van de hun opgelegde taak gekwet. En toch, ondanks de keurige organisatie is er, volgens den heer M., één ding, dat de politie het *ware leven* onthoudt. En dat is haar enge begrensdheid. Er is geen intercommunale politieregeling en dat maakt den bodem, waarop de gemeentepolitie groeit, onvruchtbaar. Bij een goede politieorganisatie zou de politie in dezen tijd van snelheid zich geen grenzen gesteld moeten zien tus-

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog-
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.

Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

Eerste Electriche Lijstenfabriek in DUINOORD

H. BOS, 2e Sweelinckstr. 99, Den Haag, Tel. II 8757

LIJSTEN voor Olieverf Schilderijen en
ENCADREMENTEN.

Opnieuw Vergulden van Spiegel- en Schilderijlijsten.

Specialiteit in OUD GOUDEN LIJSTEN, Belgisch fabrikaat.

Kleermakerij UNICUM

Anna Paulownastraat 30a - DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN

VERMAKEN

MODERNISEEREN

OPNIEUW VOEREN

OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers

STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)

van Dames en Heerenkleding.

Bijz. geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.

Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

WIJTENBURG-MOLL

MEUBILEERING

BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ

INRICHTING VAN VILLA'S EN HUIZEN

in huur per maand en per jaar.

Anna van Saxonplein 2 - 's-Gravenhage - Tel. 7255

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal
lijdende zijn, kunnen **algeheele**
genezing bekomen, door het ge-
bruik van het middel van den Med.
Docts. Arts H. L. F. RUDING.

Voor verdere inlichtingen zich
per brief te wenden **Z.-O. Buiten-**
singel 58, Den Haag.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHT BREMER SIGAREN

GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

sch en haar en den misdadiger. En dat is een van de oorzaken, waarom in Nederland zooveel stemmen opgaan, om de Gemeentepolitie om te zetten in Rijkspolitie.

De redenen, waarom ook de heer M. *Algemeene*, dus *Rijkspolitie* verkiest boven de best georganiseerde Gemeentepolitie, zijn de volgende:

1. Centralisatie maakt die eenheid in de leiding van een eenheid in gezag over de politie mogelijk, die haar krachtige werking waarborgen.
2. Zij opent de mogelijkheid tot een krachtige en intellectuele opleiding van het personeel, zonder welke een goede politie onbestaanbaar is.
3. Ze maakt een juist evenwicht tusschen de politie op het platte land en in de kleine plaatsen ter eener en die van de groote steden ter anderzijde.
4. Zij alleen leidt tot die intercommunale werking, die een krachtige bestrijding van de criminaliteit mogelijk maakt.
5. Zij leidt tot een behoorlijke wettelijke regeling der politiebevoegdheid.
6. Bij centrale organisatie beschikt de Staat over een krachtig wapen ter bestrijding van onlusten van eenigen omvang.

Vervolgens de verschillende eischen nader besprekende, zei de heer M. o.a., dat de goede werking der politie afhankelijk is van twee factoren: van haar opleiding en haar bevoegdheid. Beide zullen het best tot hun recht komen bij algemeene politie. Beter dan de gemeenten kan het Rijk een politie-school stichten — zoals te Batavia geschied is — waar in de eerste plaats het kader geheel dezelfde systematische opleiding krijgt.

In dezen tijd van snel verkeer klemt meer nog dan vroeger de eisch, dat de politie den misdadiger moet kunnen opsporen en volgen, waar dat noodig is, zonder door allerlei plaatselijke formaliteiten in haar handelingen belemmerd te worden. Het behoort geen betoog, dat de hr. M. het een fout zou achten, indien in Indië, waar de politie overwegend sterk algemeen is, overgegaan werd tot het instellen van een Gemeentepolitie.

Dat de politie in Indië niet is, wat ze wezen moet, vindt de hr. M. zeer verklaarbaar. Immers „men stampst geen corps commissarissen en verder kader uit den grond, alleen door den wil ze te hebben. Men moet hen vormen, opleiden." Men schept geen agentencorpsen „als men die bouwen moet uit Inlanders, die zoo slecht wennen aan positioneële orde en tucht, dat een verloop van 100 pct. per jaar een kleinigheid is. Men verwezenlijkt zijn plannen niet, wanneer beginselen, waarop de reorganisatie rust, nog steeds niet in daden zijn omgezet, n.l. de triviale *Kazernering*, *Tuchtreglement* en *Dienstverband* voor de korpsen, zonder welke alle arbeid en inspanning, besteed aan de verbetering van het gehalte der agenten, vergeefs zullen blijken.

En waar in het grootste deel van Europa, zoowel in Frankrijk als in Duitsland en Engeland de politie streng gecentraliseerd is, wachte men er zich voor in Indië den tegengestelden kant uit te gaan.

Dat men in Indië gemeenten en gewesten auto-noom maakt, is een verblijdend verschijnsel, maar men moet de machtsmiddelen van den staat — en dat is naast het leger ook de politie — niet versnipperen en verzwakken. In Indië moet de staatsmacht nog steeds imponeren, het Bestuur de teugels houden.

Waar de gemeenten in Indië niet gegroeid, doch gedeceereerd zijn, is het noodig, dat het Bestuur, dat met breëden blik alles overziet, zorg draagt, dat de *evolutie*, die bezig is zich te ontwikkelen, niet wordt tot *revolutie*.

Bij het uiten zijner denkbeelden is de hr. M. in botsing gekomen met een stuk uit het *Soer. Hbld.*, waarin de hr. *Tersteeg* eindigt met de volgende stellingen:

- I. dat de invoering van een gemeentelijke politie in de groote gemeenten een noodzakelijk gevolg is van de aanstelling van Burgemeesters,
- II. dat de superintendentie over de politie in deze gemeenten ten spoedigste van den ass.-resident moet en kan worden overgedragen op den burgemeester,
- III. dat aan de instelling van gemeentelijke politiemachten geen onoverkomelijke bezwaren in den weg staan en deze desnoods langs den weg eener geleidelijke proefneming spoedig kan geschieden.

Vooraf komt de hr. M. op tegen de beweringen, vervat onder II, al haalt de hr. T. ook een uitspraak van Mr. J. C. Th. *Heyligers* aan uit diens werk: „*Het politiewezen in Nederland*”, en al vindt hij een medestander in Mr. Dr. *Gewin*, waar deze in zijn „*Politievraagstuk*” o. a. schrijft: „Centralisatie welke geen rekening houdt en kan houden met de oneindige verscheidenheid, welke het maatschappelijk leven te aanschouwen geeft, moet vooral op dit gebied noodzakelijk fiasco maken.

De assistent-resident, als ambtenaar van het centraal gezag, heeft andere belangen te dienen en voor te staan, dan de vertegenwoordiger van het plaatselijk zelfbestuur. Zelfs al zou hij, wat ik volgaarne aanneem, te allen tijde van goeden wille zijn, dan nog kan van hem niet worden verwacht, dat hij de verordeningen zal doen naleven in den geest van den raad en overeenkomstig de eigenaardigheden, die elk lokaal ressort voor zich heeft.” Verder oordeelt Mr. Dr. G. dat vooral, wanneer een nieuwe assistent-resident ter plaatse komt, die geheel onbekend is met de plaatselijke eigenaardigheden, de

wijze, waarop deze de verordeningen zal doen naleven, zal moeten zijn een mechanisme, waaraan de soepelheid ontbreekt, onontbeerlijk voor de goede werking der verordening. Alleen daaruit reeds blijkt, volgens hem, „dat de autonome gemeenten moeten hebben een stedelijke politiemacht.”

Met deze bewering was de hr. M. het niet eens; hij beweerde integendeel, dat niet de verordeningen moeten nageleefd worden in den geest van den Gemeenteraad, maar dat ze zich moeten aanpassen aan het stadseigen. Indien de wetgevende arbeid van den raad aansluit aan de gemeentelijke behoeften, dan kunnen de verordeningen toegepast worden naar den geest van die verordeningen, en niet naar de wisselende inzichten van een niet steeds constant lichaam, zooals de Gemeenteraad. De politie moet den raad niet naar de oogen behoeven te zien. De wisseling van assistent-resident is ook geen overwegend bezwaar, want deze heeft wel de opperste leiding, doch de Hoofdcommissaris is de man, die heeft zorg te dragen voor een juiste naleving in de praktijk.

En wat voor reden is er om te vermoeden of aan te nemen, dat de algemeene politie niet zou waken voor een stipte naleving der plaatselijke verordeningen? Behoort de gemeente-orde niet tot de algemeene orde?

Wil de gemeente echter beslist een eigen politie, dat ze dan naast de algemeene een gemeentelijke politie schepe. Doch dit is niet de bedoeling; „men wil de geheele algemeene politie afschaffen of liever annexeren. Men wil *eigen politie onder gemeentecontrole met algemeene bevoegdheid*”. Immers het *Soer. Hbld.* wenscht, „dat de gemeente heeft haar eigen politiemacht, aan welke ook wordt opgedragen de handhaving van wetten en algemeene maatregelen van inwendig bestuur, alsmede de repressieve politietaken, waartoe het verband met de justitie worde gelegd door de benoeming van hoofdcommissarissen en commissarissen der eerste klasse tot hulp-officieren van justitie”. En het lijkt het *Soer. Hbld.* voldoende, dat de benoeming van deze politie-ambtenaren geschiedt door den burgemeester, onder goedkeuring van den landvoogd. Ernstig waarschuwde de heer M. tegen een politie, waarover de staat geen controle, geen beschikking zou hebben in zijn gebied, al heet dat gebied gemeente. Hoe de verhouding te regelen van den burgemeester ten opzichte van de politie, aan wier hoofd de resident staat, is regeeringstaak.

Ten slotte merkt de hr. M. op, dat de gemeenten er nooit in zullen slagen een voldoende georganiseerde en onderlegde politiemacht in het leven te roepen, in aanmerking genomen „hoe moeilijk het valt de staatspolitie te brengen tot het hoogtepunt, waarop zij, indien geduld en vertrouwen voortgaan haar te steunen, binnen afzienbaren tijd, naar wij hopen, zal stijgen.” Daartoe is echter de geheele energie en de vaste wil van het gouvernement en de bevolking noodig.

Steenkolen.

Onlangs werd in deze rubriek melding gemaakt van een bericht in de *Java-Bode*, dat te *Kalianget* een proefinstallatie voor het distilleren van steenkolen zou worden opgesteld. De correspondent der *N. Soer. Courant* te *Soemenep* heeft daaromtrent nadere inlichtingen ingewonnen, waaraan het volgende ontleend is.

Het ligt werkelijk in de bedoeling om in de zoutfabrieken te *Kalianget* en *Krampon* uitsluitend steenkool te gebruiken voor het drogen der zoutbriketten, waarvoor thans petroleumresidu gebezigd wordt. Te *Kalianget* wordt ook residu aangewend als brandstof bij de, in de elektrische centrale opgestelde diesel-motoren, zoodat het geheele fabrieksbedrijf daar met die brandstof in gang gehouden wordt.

De prijs der brandstof is echter de laatste jaren belangrijk gestegen en er mag verwacht worden, dat hij na den oorlog nog meer stijgen zal, zoodat er uitgezien wordt naar een geschikte brandstof, welke de residu vervangen kan.

Daartoe heeft men het oog geslagen op de steenkool van *Poeloe Laoet*, die bij het *decauville*-bedrijf te *Kalianget* en *Krampon* inreeds gebruik is. Voor deze minderwaardige steenkolen, waarvan de exploitatie in 1915 een verlies van ruim 3 ton opleverde, zal getracht moeten worden een distillatiebedrijf in 't leven te roepen. Dat daarvoor *Kalianget* gekozen zou worden, is wat vreemd, daar de zoutfabrieken slechts een gering deel van de steenkolen gebruiken en het dus meer voor de hand zou liggen, om het distillatiebedrijf op *Poeloe Laoet* op te stellen, daar het vervoer van de gewonnen producten toch heel wat minder zal bedragen dan het transport van het kolengruis. Wel kunnen op de zoutfabrieken door vergassing der steenkolen, met het vrijkomende gas de heeteluchtovens worden gestookt, maar het is de vraag, of hierdoor weer niet het winnen der bijproducten in het gedrang komt.

Inlandsche gemeenteraadsleden.

Hadden we in een der vorige nummers gelegenheid de meeningen van de *Loc.* en de *Java-Bode* in zake de circulaire van de regeering betreffende de eischen waaraan Inl. gemeenteraadsleden moeten voldoen, naast elkaar te stellen, sedert heeft ook een stem van Inl. zijde zich in eerstgenoemd blad doen hooren. De Schr. acht het een verblijdend teeken, dat de

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14
BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen

AVOND-SCHOENEN

brocat, zijde, goudleer en lak.

Wekelijksche verzendingen naar de Tropen.

Vraagt onzen volledige Catalogus.

De FIRMA GIJP & Co.

vervaardigt hare

prima Limonade-Siropen uitsluitend met suiker en vruchten-aroma, zonder toevoeging van aardappelsiroop, glucose of andere artikelen.

VRAAGT UWEN WINKELIER. DIRECT BIJ DE FABRIKANTEN

Spijkemakersstraat 190 A-B, Telef. H. 2962.

Eenige fabrikanten van de echte „MOSKOWA”

Hotel Pension INSULINDE

BANKPLEIN 2 Tel. Interc. HAAG 1486

Direct gelegen bij de Scheveningsche Boschjes.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant 1e Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

Brood - Bescuit - Banket

J. C. CRAMWINCKEL

Firma P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN
Hof-, Rijks- en Gemeenteleverancier

NIEUWE HAVEN 360 TEL. HAAG 112

FIRMA OPGERICHT 1865.

Spiegel- en Lijstenfabriek.

Special adres voor Encadrements in alle stijlen.
Uitgebreide keuze modellen voor Gravures, Etsen, Foto's en Schilderstukken.

Zeer matige prijs voor het vergulden van Spiegel- en Schilderlijsten.

Speciale verpakking voor EXPORT naar Indië.

Geen filiaal hier ter stede.

regering een begin maakt met te trachten Inlanders in de gemeenteraden te brengen, van wie verwacht kan worden, dat ze hun volk kunnen vertegenwoordigen. Stelt de voorzitter van den gemeenteraad veel belang in het streven en werken der ontwikkelde Inlanders voor het volk, dan kan deze regeringsmaatregel veel goeds beloven. Hij vreest echter, dat de raadsvoorzitter veelal tijd en gelegenheid zal missen om zich voldoende vertrouwd te maken met het meer intieme geestelijk leven onder het Inl. volk. Het gevolg daarvan zal vermoedelijk zijn, dat zowel de raadsvoorzitter — hoofd van plaatselijk bestuur — als de burgemeester zijn licht zal opsteken bij de prijaji-raadsleden. En daar het meerendeel der ontwikkelde Inlanders tot nu toe gevonden wordt onder de prijaji's, zullen voor raadsleden in de eerste plaats de Inl. ambtenaren in aanmerking komen. En nu vindt Schr. dat niet de geschiktste raadsleden, omdat de belangen van de bevolking vaak lijnrecht tegenover hun eigen „belangen” staan en zij op kleinere plaatsen, nog ondergeschikt aan den raadsvoorzitter of aan medeleden, zich niet zullen durven uitspreken.

Particuliere Inlanders acht Schr. beter in de gelegenheid om het volk in zijn gewone doen te kennen. „Alles ligt voor dezen bloot, wat de prijaji slechts door den ambtelijken bril vermag te bezien.” Terwijl het volk zelf hen eerder tot zijn vertrouwenslieden zal maken dan de ambtenaren. Schr. meent, dat de Inlanders, die de leiders zijn van de onder het volk levende geestesstromingen, de aangewezen mannen zijn om zitting te hebben in de gemeenteraden.

Suriname.

In ons laatste nummer deden wij een tweetal mededeelingen uit het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over de Surinaamsche begroting voor 1917. Hier mogen nog een paar aanhalingen volgen:

„Verschillende maatregelen werden genoemd, die tot verbetering van den toestand kunnen voeren.

Krachtig dient te worden ingegrepen om land- en mijnbouw, industrie en handel te bevorderen; ook het plaatsen van vreemd kapitaal in de kolonie behoort te worden aangewakkerd. Sommige leden echter achtten het laatste middel minder aanbevelenswaardig.

Het inrichten van een goed gedocumenteerd Informatiebureau, het aanstellen van een commissaris voor den handel (Trade-Commissioner), een voortdurend onderzoek naar de rijkdommen van de kolonie zijn noodig. Verder dient het landbouwerdied behoorlijk ingericht en het stichten van coöperatieve ondernemingen bevorderd te worden. Een mijnbouwkundige behoort te worden aangesteld en vooral een bureau tot bevordering der inheemsche industrie met technische proefnemingen en onderzoekingen van regeeringswege in het leven te worden geroepen.

Reeds nu werd de aandacht gevestigd op verschillende takken van nijverheid, welke bevorderd of ter hand kunnen genomen worden.

De leden hier aan het woord meenden, dat eerst dan, wanneer de voorwaarden van verdere economische ontwikkeling zijn geschapen, eene rationeele toepassing van het plan-Idenburg billijk kan worden geacht, daar de toenemende inkomsten tot die toepassing in staat zouden stellen. Ten slotte zoude in aanmerking kunnen komen kwijtschelding te verleenen van een deel der schuld, die gedeeltelijk het gevolg is van fouten der regeering (bacoven-kwestie, Lawaspoorweg, gouvernementen-onderneming Slootwijk, enz.) en die thans zwaar op de koloniale financiën drukken.”

Dit laatste gaf Mr. Dr. Schoch reeds in 1912 in overweging en in zijn artikel in het April-nummer van „Stemmen des Tijds” — zie ons vorig nummer — handhaafde hij deze zienswijze.

Een fout van de regeering zouden wij alleen het stopzetten van de bacoven-cultuur willen noemen. Het zou voorbarig zijn den spoorwegaanleg en de onderneming Slootwijk nu reeds failures te noemen. Misschien zal te eeniger tijd de wenschelijkheid blijken om den spoorweg verder door te trekken om dien rendabel te maken en omtrent het productievermogen van rubberboomen op kleigrond begint er kentering te komen in de zienswijze der deskundigen.

Bij de afdeling Openbare Werken en Verkeer, meende een lid, dat de vraag overweging verdiende, of wellicht door luchtschepen een praktisch middel van verkeer met de thans zoo moeilijk te bereiken goudstreken kan worden verkregen.

Nu, overwegen kan men de vraag wel, als men maar niet tot de proefnemering overgaat. Heel wat tonnen gouds zouden daarmee gemoeid zijn, ook al zou men na den oorlog voor een spotprijs een oud luchtschip kunnen machtig worden.

In Suriname heeft men lang de meening gekoesterd, dat de kokospalm ver van zee niet gedijt. In het blad „Suriname” van 23 Januari vinden wij een ingezonden stuk, waarin de schrijver wijst op rijk vruchtdragende boomen op de Boschneiderdorpen aan de Lawa en de Tapanahonie op 200 tot 250 KM. van de zee. In de bovenlanden zag hij de boomen

men weelderig opschieten op gronden waar niets anders gedijen kon. De gewoonte der Boschnegeren om hunne vuilnisbelten tegen den stam der kokosboomen aan te leggen, bevordert den groei en de draagkracht.

Zowel hier als in de kolonie zelve is het sedert jaren een „gewoonte” — zouden wij haast zeggen — geworden om den toestand onzer kolonie te vergelijken bij dien van Britsch Guiana, welke vergelijking dan steeds in ons nadeel uitvalt. Ontegengesteld is de Britsche kolonie ons in menig opzicht vooruit, maar dat de toestand er niet door iedereen zoo schitterend geacht wordt, blijkt uit een artikel van een Amerikaan, A. Hyatt Verrill in de „Christmas tide 1916” van de „Argosy”, een te Georgetown verschijnend blad. Wij vinden een verkorte vertaling van het artikel in „De Surinamer” van 14 Januari.

De schrijver begint met te zeggen, dat 't elken vreemdeling moet opvallen, dat eene kolonie als Br. Guyana, zoo rijk in bronnen, zoo uitgestrekt en met zoo'n goed karakter, zóó over-verwaarloosd, zóó arm is. 't Land is langer dan een eeuw in Britsche handen. De bodem is bij uitstek vruchtbaar en is alleen op een smalle strook na langs de kust bebouwd. De oorzaken nagaande die tot die verwaarloozing hebben geleid, komt de schrijver tot de conclusie dat noch 't klimaat, noch gezondheidsredenen, noch geographische ligging tot die verwaarloozing hebben geleid.

Wij kunnen den schrijver niet volgen in zijne uiteenzetting van de redenen, die, volgens zijn meening, de oorzaken zijn der verwaarloozing, maar het slot van het artikel willen wij onzen lezers niet onthouden:

„Vergelijk Britsch-Guyana met het veel gemade Venezuela, met de magere Centraal-Amerikaansche republieken, of met Cuba, Porto Rico of met San Domingo. Elk van deze kolonies kan wijzen op een spoorwegnet verscheidene malen grooter dan Britsch-Guyana. Elk dezer heeft zijn vruchtbaar land beschikbaar gesteld door spoorwegen. Elk moedigt vreemd kapitaal aan en elk heeft elektrische verlichting, trolley's, telefonen, etc., waarop Georgetown bluft, niet alleen één of twee steden, maar in bijna elke plaats van beteekenis, ja zelfs in verafgelegen dorpen. En toch zijn deze landen herhaaldelijk geteisterd door revoluties en bloeddorstige tyrannen.

Beslist moest Br.-Guyana met zijn vast Bestuur en met de machtigste Europeesche mogendheid achter zich veel meer kunnen doen, teneer waar Britsch Guyana uitgestrekter en vruchtbaarder is. Dat dit niet het geval is, is iets waarover elke bewoner van Britsch-Guyana beschaamd moest zijn.”

Dat de beschouwingen van den heer Verrill kritiek zouden uitlokken, was te voorzien. Deze kwam in de „Argosy” van 28 December en is verkort te vinden in „De Surinamer” van 18 Januari. De schrijver is de heer Murray; volgens zijn meening is de heer Verrill verder gesprongen dan zijn stok lang is. Nu, dat merkt men wel meer op bij hen, die na een kort verblijf zich tot het uitspreken van een oordeel bevoegd achten.

„De Surinamer” voegt aan het artikel het volgende toe:

„Men is hier zoo gewoon steeds op alles af te geven en Britsch-Guyana als een model-land voor te stellen. Men hoort nu, hoe de werkelijkheid is.

Laten wij voortaan die afgezaagde en onware vergelijking niet meer bezigen. Dit is zeker, dat koloniseeren en een land tot bloei brengen gauwer gezegd dan gedaan zijn. Alleen met vereende krachten en goeden wil bereikt men het, maar niet met ongere en onwelwillende critiek. Het „eendracht maakt macht” wordt ten onzent te veel vergeten, terwijl de afbrekende en ongere critiek, door Jan en alleman uitgeoefend, hoogtij viert.

En zoo denkt het groote publiek beschaving en vooruitgang aan te brengen! Het tegendeel is juist waar.”

Tot gouverneur en opperbevelhebber van Britsch Guyana is sir Wilfred Collet, thans gouverneur van Britsch Honduras, benoemd.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een Vragenlijst. Het hoofdbestuur van de V. I. O. (Vereniging Inlandsch Onderwijs) heeft, volgens de Pembrita Betawi, besloten aan de meest op den voorgrond tredende personen uit de Inl. maatschappij de volgende circulaire te zenden: „Het hoofdbestuur van de V. I. O. wenscht onder ontwikkelde Inlanders een enquête te houden omtrent hunne meening over enkele vraagpunten betreffende het onderwijs aan diegenen onder de Inl. bevolking, die bestemd zijn voor een meer wetenschappelijke vorming om later te kunnen optreden als leider van hun volk; omtrent het tegenwoordige H.-I. onderwijs, later eventueel het Inl. Middelbaar Onderwijs. Deze vraagpunten zijn:

1e. Welke plaats moet bij dit onderwijs worden toegekend aan het Nederlandsch en welke aan de landstalen?

LAAT voor Uwe familie in Indië een **PORTRET** van U maken **bij U aan huis.**

Artiestieke afwerking. Gewone atelier-prijzen
Aanbevelend, **A. M. A. SUSAN, Fotograaf,**
Regentesselaan 108 h. Regentesseplein - Tel. 6757 en 3305
Te allen tijde aan huis te ontbieden voor het maken van foto's van Familiegroepen, Kinderportretten, Diners enz.

Kanten.	Festons.	Robes.
Kleedjes.	Zakdoeken.	Lingeries.
Fa M. & J. TOEMAN, Spuistraat 67 DEN HAAG Tel. 2009.		

K. SPANJER
COIFFEUR -:- PARFUMEUR.
Specialiteit in alle soorten fijne HAARWERKEN
onder Garantie.
Warmoeestraat hoek Dam. Gebouw 1913.
AMSTERDAM.
APARTE SALON VOOR DAMES.

Instituut ROELIJN
Jan v. Riebeeckstraat 88 - 's-Gravenhage
Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.
Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden
PROSPECTUS OP AANVRAGE.
.**GRATIS VERKRIJGBAAR**

M. VISSER,
voorh. A. J. RODBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

P. M. BROEKMANS
16, 18 Koningsplein 20, 439
AMSTERDAM.
Uitrustingen
voor O. en W. Indië
voor Giviël en Militair.
(Oudste huis).
Vraagt geïllustreerde Catalogus.

Adverteeren doet verkoopen.

2e. Welke plaats moet bij het zedelijk deel van dit onderwijs worden toegekend aan de Westersche en welke aan de eigen adat?

3e. Welke eischen zouden ge, in verband hiermede, gaarne aan de onderwijzers gesteld zien?

Soerabajasche Kartinischool. In December 1.1. had — alzo de *Bintang Soerabaja* — onder groote belangstelling van Inl. en slechts matige van Eur. zijde, met eenig ceremonieel de opening dezer school plaats, welke begint met 62 leerlingen en twee onderwijzeressen, in haar nieuw lokaal, het gebouw van het instituut Buys, op de *aloon-aloon*, Tjongtong. Aanwezig waren in totaal een 200 menschen, waaronder 15 Europeanen en 4 Chineezzen, terwijl bovendien tegenwoordig waren de regent en prins Mangkoenegoro. Ook waren er de vertegenwoordigers van de Inl. vereenigingen *Sarikat Islam* en *Boedi Oetomo*. De president der vereeniging Kartinischool, Wigjadarmadja, hield een openingsrede, waarin hij, behalve een uiteenzetting van het doel, een verhaal gaf van wat er al zoo was gedaan, om de school op haar tegenwoordige basis te brengen; een lange speech, met overtuiging en enthousiasme uitgesproken. Verder sprak een onderwijzer van Malang, vader van een der onderwijzeressen, alsook *Mas Darsoeki*, namens de *S. I.* en *Raden Priodipero* namens de *Boedi Oetomo*. Ten slotte voerde de Chinees *The Kjan Sing* van de *Pewartia Soerabaja* het woord, die evenals de andere sprekers steun toezegde aan de stichting. De zaak — zoo besluit eerstgenoemd blad — waarvoor te Soerabaja, wel met ijver, maar niet altijd met goed overleg, werd gewerkt, is dus thans toch grotendeels tot stand gekomen. De Kartinischool kan nu met meer kans dan tot dusver, haar onderwijs geven.

Inl. Feesten te Djodja. De *Sinar Djawa* vernam uit het *Solosch Nieuwsblad*, dat te Djodja op de twee laatste dagen van de *Sekatèn*, op de *aloon-aloon* een ongekende drukte heerschte. Er was zooveel volk op de been, dat er haast geen doorkomen aan was en toch liep alles in de beste orde af. De zakenrollers hebben wel van die groote drukte geprofiteerd, maar schatrijk zijn ze niet geworden, omdat iedereen de noodige voorzorgsmaatregelen had genomen. De neringdoenden, maar vooral de bioscopen en restauraties, hebben goede zaken gemaakt. Op de *Garebèg* was het zóó druk, dat men op de groote *aloon-aloon* niet door de menschenmassa heen kon komen. Enkele kleine restauraties aan den Oostkant van de *aloon-aloon* hadden vergunning gekregen om nog een dag te mogen blijven staan en kon men daar gewoon geen plaats meer machtig worden. De *Garebèg* werd met veel luister gevierd en sedert April 1908, toen de voorlaatste *Garebèg-Dal* herdacht werd, zag men niet zóó'n animo op de *Garebèg-Moelod*. 't Was voor den grijzen Vorst een heele toer om in het brandende zonnetje met den Resident te voet een ommegang te maken over de *aloon-aloon* naar de *Missigit*, doch de traditioneele tocht werd toch volbracht. Het volk voelde zich erg *senèng*, toen het zijn Vorst, omgeven door al die pracht en praal, zag voorbijtrekken en achtte daardoor zijn gang derwaarts ruimschoots beloond.

Het Ambonsch Studiefonds. Dit heeft, naar aanleiding van een besluit in een hoofdbestuursvergadering genomen, aan het Comité „*Indië Weerbaar*” de vraag gedaan: waarom in de deputatie, die toen naar Nederland zou vertrekken en samengesteld zou zijn uit vier Javanen en één Europeaan, niet ook een vertegenwoordiger der Ambonsche bevolking was opgenomen. Het Comité vroeg daarop, welk doel met die afvaardiging beoogd werd. Het antwoord luidde: Niets anders dan deze aangelegenheid ook namens het Ambonsche volk, in Nederland voor te brengen. (*Persekoetoean*).

In hetzelfde nummer van bovengenoemd blad wordt aan de Regeering verzocht om de 2e klas scholen in Ambon niet te verminderen, ook niet te veranderen in gesubsidieerde scholen. Niet mag worden vergeten — zoo herinnert het blad — dat uit die scholen zijn voortgekomen tal van onderwijzers, Inlandsche godsdienstonderwijzers en evangelisten, vaccinateurs, onderofficieren, schrijvers en andere Inl. ambtenaren, die het Gouvernement in de vervulling van zijn taak krachtadig gesteund hebben.

S. I. te Semarang. Een uitvoerig verslag van de vergadering dezer vereeniging, waarin besproken werden de pestbestrijding en het voorstel tot wijziging der grenzen van de Chineesche wijk, vindt men in de *Sinar Djawa*, waarin tevens wordt wederlegd de door de *Locomotief* daartegen ingebrachte beschuldiging van demagogie. „Neen”, alzo de schrijver, „dat was geen demagogie. Eerder kan dien naam dragen het dwingen van den reeds zwaar belaste Inlander, om zelf de kosten te betalen van de hem, in het algemeen belang met dwang opgelegde woningverbetering. Men zou het „philantropisch” van Kromo kunnen noemen, om de rijken mede te laten profiteeren van de hygiënische verbeteringen, zonder daarvan den overlast te dragen. Hij zelf is niet bang voor de pest, daar hij liever een *uitmergeling* door een te zwaren financieelen druk. De motie, die in deze vergadering werd aangenomen, was dan ook alleszins gerechtvaardigd: „Aan Kromo

de *daadwerkelijke* en aan middenstand en kapitaal de *geldelijke* offers voor de pestbestrijding”. — Wat betreft de uitbreiding van de Chineesche wijk, hierover wilde de redactie niet verder uitweiden, nu de gemeenteraad haar reeds aangenomen heeft, want dit zou maar vijandschap verwekken tusschen de Inlanders en andere rassen. Slechts wil zij het volgende zeggen: Wat de machtigen willen, geschiedt toch, al worden gewone menschen daardoor ook plat gedrukt.

Lof. Mede in de *Sinar Djawa* wordt een wedana in Koedoes geprezen, omdat hij, in een officiele dessavergadering, de dessalieden er aan herinnerd heeft o. a. de bedehuizen beter te onderhouden en meer toewijding te betoonen in zake de S. I. De aanwezigen beloofden beterschap.

Marco. In hetzelfde blad geeft deze welbekende Inlandsche journalist een relaas hoe hij in de Indische Vereeniging te 's-Gravenhage ondervraagd werd naar de meeningen der Inlandsche bevolking over het militievraagstuk. Hij antwoordde, dat men er algemeen op tegen was, zoolang de Indiër nog niet met den Europeaan was gelijkgesteld. Ja, dit laatste is vooral noodig, meende hij: „Gelijkstelling inzake justitie enz., maar niet wat betreft het grondbezit. Het is de plicht der Regeering om den Inlander te beschermen. De Europeaan toch beschouwt nog steeds de Inlanders als „beesten”. De miliciens zouden te eeniger tijd nog gebruikt kunnen worden om hun eigen broeders te vermoorden. „O, *Rechtvaardigheid*, waar zijt gij? O, *Moed*, waar zijt gij? O, *Dood*, waar zijt gij?” Zoo besluit schrijver.

Marco schreef van uit 's-Gravenhage in bovenbedoeld blad ook een beschouwing over den opstand in Djambi: „De Inlander wordt door den Hollander voor een lafaard aangezien, en toch is hij slechts goed, volgt hij de bevelen van het Gouvernement op, al wordt hij ook door de landsverordeningen benadeeld. Zoo ging 't ook in Djambi met de Djambiërs. Waarom zijn zij in opstand gekomen? Wegens het onrecht en de willekeur, waaraan de ambtenaren zich tegenover den Inlander schuldig gemaakt hebben. Niet alleen in Djambi, maar ook op andere plaatsen, zouden „wij Indiërs” daartegen in opstand komen. Moede zijn wij het leven van minachting en mishandeling, onder het juk van vreemdelingen. De schade, door het Gouvernement met dezen opstand geleden, zal wel weer verhaald worden op den Inlander. Als het waar is, dat deze opstand door de S. I. bewerkt is, dan zou dit een bewijs zijn, dat haar leden liever willen sterven dan blijven leven ten spelbal van anderen. Hij geloof 't echter niet, want tot nu toe is de S. I. bij haar zoeken en vragen naar recht steeds onderworpen gebleven, maar als dit niet helpt, moet hij dan op den duur niet tot opstand komen? Nog steeds gaan de ambtenaren willekeurig te werk, nog steeds beschouwen de Europeanen, die voor eigen lotsverbetering in Nederl. Indië komen, de Inlanders als minderwaardig. Dezen willen nu niet langer als slaven behandeld worden. Zoodoende moet er botsing en eindelijk opstand komen. De Regeering kan slechts op één manier rust en vrede in het land krijgen: door de gelijkstelling te proclameeren voor alle rassen. Waarom kan een Indiër geen assistent-resident worden en benoemt men een candidaat voor deze betrekking tot regent? Indien er geen einde komt aan deze onderdrukking van den Inlander door den Europeaan in Nederl. Indië, zal hij, *Marco*, een boekje open doen over hetgeen hij aan ongerechtigheden onder de Europeanen in hun eigen land heeft opgemerkt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Geheime Inl. Vereeniging ontdekt. In de *Pewartia Soerabaja* wordt den dezers het volgende uit het *Soer. Hbld.* voorgelegd: De beide in de afdeling Kediri onlangs gearresteerde godsdienstonderwijzers predikten aan honderden van hunne volgelingen, naast de godsdienstige leerstellingen, ook deze: dat over ongeveer vier jaren op Java een *Ratoe adil* (rechtvaardige koning), zal regeeren. Beide godsdienstleeraars, die zich als vertegenwoordigers van den nieuwen koning hadden uitgeroepen, gaven aan elken volgeling een kaart, waarop vermeld stond de naam van den nieuwen vorst, de naam van het nieuwe rijk, dat gesticht zou worden, de datum van de troonsbestijging, enz. Houders van deze kaart zouden, volgens hen, worden gevrijwaard van alle zorgen, die tengevolge van een regeeringsverandering als een onbetwistbaar feit in het leven geroepen zouden worden. Elke volgeling moest, vóór zijn toetreding als zoodanig, zich aan een eed onderwerpen, door den vertegenwoordiger van den vorst aangenomen, behelzende het verbod van een andere geloofsbelijdenis dan de Mohammedaansche, het alcohol drinken, het dooden van menschen, het seksueel leven met andermans vrouwen en het stelen. Behalve het reeds vermelde waren er nog andere, doch zeer fanatieke leerstellingen, die alleen aan oude en zeer vertrouwde volgelingen werden geleerd. De vereeniging, die waarschijnlijk in Singapore haar hoofdzetel heeft, telt onder haar leden ook S. I.-ers. In andere bladen werd onlangs vermeld, dat door toedoen van den regent van Magetan, deze geheime

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

HOLLAND TYPING OFFICE
 Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625

SPECIALAAL INGERICHT VOOR HET
 TYPEN VAN DICTATEN.

LEVERT ALLE MOGELIJKE KANTOORBENODIGDHEDEN.
 E. VAN OS, Directrice.

Spekslagerij P. KOK
 Groenmarkt 38 - DEN HAAG - Tel. Interc. 2508

Specialiteit in:
 FIJNE HAAGSCHE LEVERWORST
 ROASTBEAF, KALFSGEHAKT
 FRICANDEAU
 GELARDEERDE KALFSLEVER
 Dagelijks versch.
 Bezorging dagelijks door de geheele stad

HET INDISCH RESTAURANT in Amsterdam is

Hôtel PHILADELPHIA
 Leidschekade 94.

Dagelijks van 12 tot 8 uur.
 Pension per dag vanaf 14.- Tevens Europeesche Keuken
 Exploitant van het Indisch Huis op de Ten-
 toonstelling de Vrouw 1813-1913. A. VISSCHER.

GENEALOGISCH BUREAU
 BELAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN GESLACHTS-REGISTERS, BIJENBRENGEN DER BEHOODIGDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADELSEK-KENNING, INLIJVING

HERALDISCH CARL KÖFFLER
 & VERHEFFING HET OPSPOREN VAN FAMILIEWAPENS EN ZECELS, ALSMEDE ALLE WERKZAAMHEDEN OP DAT GEBIED IN DEN UITCEBREDTEN ZIN

DEN HAAG TELEFOON 14740 OBRECHTSTR. 181

C. HOYNG,
 Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscurant gratis.

HET UNIFORMHUIS

Civiel- en Uniformkleeding
Tropen-Uitrustingen

N.-Z. VOORBURG WAL 130 AMSTERDAM

..... **Melkinrichting**
 Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunusstr. 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

vereniging aan het licht was gebracht. Doch ook de Kedirische politie was, vóór de ontdekking door den regent van Magetan, deze vereniging reeds op het spoor. Door een assistent wedono in de afdeling Kediri waren beide godsdienstonderwijzers reeds in hun handel en wandel gesignaleerd. Hij zond spionnen er op uit en kreeg de boven vermelde gegevens. De assistent-wedono was daar nog niet mee tevreden, en ging voort met zijn onderzoek, totdat hij alle gegevens bij elkaar had. Nauwelijks was hij bezig met het spionnen- en getuigenverhoor of een paar afgevaardigden van den regent van Magetan kwamen bij hem om inlichtingen, die natuurlijk met de meeste welwillendheid werden gegeven. Het is gebleken, dat alleen in het ressort van meergenoemden assistent-wedono het beste bewijsmateriaal in deze zaak werd verkregen, terwijl op andere plaatsen door een te haastig optreden niet veel aan het licht werd gebracht. Boven is reeds medegedeeld, dat ook S. I.-ers lid zijn van deze vereniging, evenals de S. I.-ers in Djambi lid zijn van de *Sarekat Abang*. Dat zij nog niet van de S. I.-organisatie gebruik maakten om hier en daar de rust te verstoren, is alleen aan de activiteit van de Kedirische politie te danken. Zoo meent het blad.

„Resia Soekaboemi”. De *Perniagan* bevat een redactioneel artikel, aldus getiteld, dat den wedana kotta aldaar Raden Mas Kandoeroean Widjaja Sastra, aanleiding gaf bij den officier van justitie een aanklacht in te dienen tegen de redactie van genoemd blad wegens laster — alzo schrijft de *Bintang Soerabaja*. — De geschiedenis, waarom het gaat, is in 't kort de volgende: De Toapekong der Chineezers te Soekaboemi was tot voor kort steeds opgeborgen in een klein achteraf hoekje. Toen er half November een waardiger tampoet was gevonden, werd besloten de overplaatsing met de noodige feestelijkheden te doen plaats hebben. Eenige invloedrijke Chineezers achtten het een ongezochte gelegenheid de Chineesche gemeente eens naar hartelust te laten spelen. En de opzetters van dit plan veronderstelden natuurlijk daaruit een goed winstje te kloppen. Er werd aan den assistent-resident vergunning tot spelen gevraagd en die vergunning werd verleend voor het tijdperk van 20—30 November, onder voorwaarde, dat er niet aan hazardspel gedaan zou worden. Het feest begon en — ook niet bijster vreemd — de fuivende gemeente kon de verleiding niet lang weerstaan en trok aan het gokken. De ondernemers wreven zich vergenoegd de handen, het zaakje liep vlot van stapel, het aantal vreemde Chineezers uit verschillende plaatsen van West-Java groeide met den dag en het aantal gerapporteerde Inlanders was niet klein. Maar de wedana liet zijn waarschuwend stem hooren. Op zeer humane wijze mondeling en bovendien schriftelijk maande hij de spelers en de verhuurders der localiteiten aan niet buiten hun boekje te gaan. Deze vermaning had een gunstige uitwerking, men keerde tot het gewone geoorloofde spel terug. De wedana bracht dagelijks aan het hoofd van plaatselijk bestuur een nauwkeurig verslag uit omtrent de festiviteiten en de assistent-resident was dus precies op de hoogte. De oude zondaars vervielen echter weer spoedig in hun oude kwaad en op 24 November was het gokken weer in vollen gang en werd er gedobbeld om niet-onbelangrijke bedragen. De ondernemers glunderden, het ging florissant en 25 November zou eigenlijk het echte feest pas beginnen. Maar men had buiten den wedana gerekend, want hij rapporteerde en de vergunning werd direkt ingetrokken en hoe men ook smeekte het spelen te mogen voortzetten, de ass.-res. gaf niet toe. Nu was er teleurstelling, wrevel op de gezichten; de wrevel ging over in nijd, in toorn en aan wien zoude men zijn woede koelen? De politie werd het slachtoffer; de geheele politiemacht wordt in genoemd blad beticht zich door „koelrot” de oogen te hebben laten sluiten en in 't bijzonder de wedana wordt beschuldigd zich te hebben laten omkopen. Dat hij het hazardspel rapporteerde, heet het, gebeurde alleen, omdat men hem minder in de hand stopte dan hij wel wenschelijk achtte. Waarschijnlijk heeft de redactie van de *Perniagan*, volgens de *Bintang Soerabaja*, zich voor een minder net zaakje laten spannen. Vermoedelijk heeft men hier te doen met een vooropgezette lastercampagne tegen den wedana. Deze is een zeer humaan mensch, staat goed aangeschreven bij zijn superieuren en is geliefd bij de bevolking.

Van Vreemde Koloniën.

Dahomey-ontwapening.

De luitenant-gouverneur Noufflard van Dahomey heeft een circulaire uitgevaardigd, waaruit blijkt, dat daar als elders in uitgestrekte gebieden, die geheel gepacificeerd heeten, nog altijd een verzetsvuurtje smeulende is.

Al hebben talrijke groepen van de bevolking, in het bijzonder sedert 't begin van den grooten oorlog, onophoudelijk blijk van aanhankelijkheid gegeven, daar staat tegenover (aldus de circulaire aan de districten), dat eenigen, die van de gelegenheid voordeel hoopen te trekken, uitingen voor onafhankelijkheid hebben gegeven, ja zelfs tot daden van verzet zijn overgegaan. Deze moeten ontwapend worden en hun moet 't aanschaffen van wapens, onder bedreiging met strenge straffen, verboden worden. De ontwapening zal ook

geldend voor de stammen, die weifelend tegenover het Fransche gezag staan.

Daar niet alle streken dus op eenzelfde wijze behandeld kunnen worden, is een plan tot uitvoering van den maatregel opgemaakt, dat, overeenkomstig nader inkomende gegevens, voor uitbreiding vatbaar is.

Een nieuwe badplaats.

Reeds was de aandacht gevestigd op de bronnen van Antsirabé op Madagascar. Door de voltooiing van den spoorweg Tananariva naar de Oostkust en van den grooten weg, die voor automobielen geschikt is, zal de betekenis van 't gezondheidsoord ten volle tot haar recht kunnen komen.

Er zijn twee bronnen. De eene geeft koud mineraalwater, dat overeenkomstig vertoont met dat van Vichy, de andere geeft warm water van 52 graden, waarvan de radio actieve eigenschappen zijn vastgesteld. 't Klimaat van de Vakinankaratra, waarop de badplaats gelegen is, is gematigd. Naar 't zich laat aanzien, belooft Antsirabé een middenpunt van aantrekkelijkheid in den Indischen Oceaan te worden. Niet alleen zieken zullen er heen gaan, maar ook zij, die, na een verblijf van eenigszins langen duur in de koloniën, een opfrisching en rust noodig hebben.

Een eerste badinrichting is reeds in Juli 1916 geopend; zij heeft een afdeling voor Europeanen en een voor Inlanders. In 't verloop van semestre werden door de eersten 4500, door de laatsten 30.000 baden gebruikt. Een groot Hotel Terminus is in aanbouw, met 50 kamers, een tiental appartementen voor families en alle mogelijk modern confort. Bovendien is tot 't oprichten van een militair sanatorium besloten.

De postzegel als klein geld in Madagascar.

Volgens de statistische gegevens is de handelsbeweging van Madagascar sterk toenemend. Voor den algemeenen omzet gaf 1914 ruim 94 miljoen fr. aan, 1915 kwam bijna tot 110 miljoen en 1916 ging op dezelfde manier voort. De oorlog is aan deze kolonie, die veel naar Europa verscheept, ten goede gekomen. Onder andere omstandigheden zou zonder moeite zijn voorzien in de behoefte aan kleine munt in overeenstemming met de toeneming van den handel, maar nu kon 't moederland hierna niet voldoende tegemoet komen.

De gouverneur-generaal heeft nu de postzegels in omloop gebracht ter vervanging van pasmunt. Sedert September wisselen de postkantoren postzegels van 2, 1, 0.50, 0.25 en 0.10 fr. uit tegen 5 fr. stukken en banknoten. Om ze meer handelbaar te maken zijn de zegels op een karton geplakt, dat nog van een waarmerk is voorzien. Omgekeerd kunnen zij op de postkantoren weer ingewisseld worden tegen geld of biljetten tot een minimum van 5 fr. tegelijk.

Daar de maatregel in een algemeen gevoelde behoefte voorzorg, is hij dadelijk goed ingeslagen. Eind December was zoo een bedrag van ongeveer 180.000 fr. in postzegels in omloop.

De invloed van den oorlog in de Fransche koloniën.

Deze heeft zich op drieërlei wijzen laten gelden. De eerste betreft de groep, die er ernstig door geleden heeft: St. Pierre en Miquelon, Fr. Guyana, Nieuw Caledonië, de kust van Somalis, Fr. Indië en de nederzettingen in Oceanië. De tweede groep heeft in den aanzing voor onvoorziene moeilijkheden gestaan, maar is deze te boven gekomen en heeft den normalen gang weer herkegen: West- en Midden-Afrika, alsmede Indochina. De derde groep, die tot de O. W.ers te rekenen is, heeft een groot afzetgebied gevonden, waarvoor enorm financieel voordeel gekregen is: Madagascar, Martinique, Guadeloupe en Réunion.

J. P. Trouillet geeft in „La dépêche coloniale” van 6 April een hoogst interessant overzicht van de economische beweging der koloniën om 't hier voorop gezette te bevestigen. Wij kunnen er hier slechts eenige droge cijfers aan ontleenen. St. Pierre en Miquelon had, in weerwil van een beroep van 40.000 fr. op zijn reservekas, voor 't jaar 1913 een tekort van 3.892 fr., dit werd voor 1914 reeds 19.251 fr. kwam in 1915 op 24.690 fr. en om 't vermoedelijk tekort van 1916 te dekken, heeft 't moederland op het bijpassen van 101.000 fr. gerekend.

Onze buur in Zuid-Amerika, Fr. Guyana, verkeert ongeveer in gelijke omstandigheden. In 1912 en 1913 was 't evenwicht tusschen uitgaven en ontvangsten ten naastebij verkregen. Met 1914 begint 't te kort, dat in 't volgende jaar al ruim 108.000 fr. bedroeg. De uitkomst voor 1916 is nog niet bekend, maar de budgetbegroting geeft een vermindering van ongeveer 300.000 fr., vergeleken bij 1915.

Nieuw Caledonië kreeg in 1913 een overschot van bijna 150.000 fr., maar de oorlog heeft de gunstige groei plotseling verbroken. 't Budget van 1915 is gesteld op 433.700 fr., terwijl dat van 1914 tot 4.676.573 fr. ging. Om 't evenwicht te herstellen, werd de kolonie gemachtigd een leening van 750.000 fr. aan te gaan. Deze heeft een overschot van 300.000 fr. gelaten, waardoor 't budget van 1916 in evenwicht werd gebracht, met een totaal van 4.437.820 fr. Voor 1917 wordt een tekort van 560.000 fr. begroot, dat gedeeltelijk gedekt moet worden door een in October 1916 ingesteld monopolie op de tabak.

De kust van Somalis geeft een dergelijk beeld. De uitvoer van wapens en munitie naar Abyssinië, die een voorname tak van handel vormde, werd verboden, 't verbreken van de Oostenrijksch-Duitsche relatien met Djibouti, die grooten omvang hadden, werkte ook mee tot de algemeene vermindering van de bedrijvigheid. Om 't budget kloppend te maken, moest aan de reservekas in 1915 voor 250.000 en in 1916 voor 200.000 fr. worden onttrokken.

Fr. Indië staat er beter voor. 't Overschot van de inkomsten boven de uitgaven was in 1913, '14 en '15 respectievelijk 231705, 215137 en 141135 roepjen. Niet veel, maar in elk geval geen deficit.

De nederzettingen in Oceanië hebben een slag gekregen door 't bombardement van Papeete, maar zij komen er weer boven op. Men heeft er zelfs de installatie van een station voor draadloze telegrafie aangedurfd, dat 200.000 fr. kostte. In 1915 bedroegen de uitgaven 2.943.267 fr., de inkomsten 3.480.505 fr., voor

Bankierskantoor
van
LISSA & KANN
LANGE VIJVERBERG 3
's-GRAVENHAGE
Administratie van vermogens
Safe Deposit

CREDIET- EN HANDELSBANK
voor Nederland en Koloniën
HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM
Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106
Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen
Hartenstraat 14-18-20 AMSTERDAM
Aanbevolen Speciaalzaak
voor het
inrichten der Slaapkamers
(Leveringen door het geheele land) - Telef. Interc. 8399 N

AUG. SAVELKOUL.
INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.
Heerenkleeding naar Maat.
Batavia — Semarang — Soerabaya — Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.
Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeeling.

B. P. GENEMANS
VALERIUSSTRAAT 122 DEN HAAG TEL. 3376
Ondulation-Marcel
Manicure en Massage.
ATELIER VOOR HAARWERKEN.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
Telefoon ZUID 828.
OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOOPEND
Zuster C. G. SOER,
Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

De eerste half jaar van 1916 waren deze cijfers 813.762 en 1.159.609 fr. De geleden schade herstelt zich zoo langzamerhand.

Midden-Afrika ondervond, eerst grooten tegenslag maar de reservekassen zijn sedert weer tot ruim 1.148.000 fr. gevuld.

West-Afrika noteerde voor ontvangsten en uitgaven op den dienst van 1915 een som van ruim 65.455.000 fr., voor 1916 wordt dit op ruim 67.760.000 geschat, er is goede vooruitgang, de crisis is voorbij.

Zoo is de toestand in Indochina ook gezond gebleven, de oorlog deed er geen kwaad aan den algemeenen economischen toestand. In September 1916 stegen de overschotten, gestort in de reservekas van 't algemeen budget tot ruim 20 miljoen piasters en in de reservekas van de locale budgetten tot bijna 7 miljoen piasters.

Meer belangwekkend dan deze te verwachten stilstand of kleinen vooruitgang zijn echter de onverwachte voordeelen aan de andere Fr. koloniën ten deel gevallen.

Madagascar heeft aan 't moederland huden, grafiet, goud, rijst, vleesch (in ijs), hout, enz. geleverd tot ongekende hoeveelheden. De overschotten van ontvangsten tegen uitgaven bedroegen ongeveer: 5 miljoen fr. in 1912; 4.800.000 fr. in 1913; 4.700.000 fr. in 1914; 5 miljoen fr. in 1915; 8.760.000 fr. in 1916. 't Bezit van de reservekas van de kolonie was op 1 Aug. 1916 bijna 19 miljoen fr. Behalve de zoo reeds verkregen voordeelen, is de verkregen stoot tot energie ook een meerder doorwerkende winst.

De bezetting van N. Frankrijk, waar veel suikerindustrie bestond, door de Duitschers, heeft de suikerproductie van de Antillen en in 't bijzonder van Réunion tot een maximum opgevoerd. Het ongekende verschijnsel deed zich voor, dat de koloniale banken van Guadeloupe, van Martinique en van Réunion goede dividenden aan de aandeelhouders uitkeerden. Guadeloupe heeft zijn achterstand geheel aangezuiverd, en in 1915 in de reservekas ruim 325.000 fr. gestort. Martinique had in 1916 een overschot van 712.000 fr. Réunion kon van 1915 af bedanken voor steun van 't moederland en had op 1 Augustus 1916 ruim 717.000 fr. in de reservekas.

Door een en ander is aan de beteekenis der koloniën in vredetijd ook een beteekenis voor 't oorlogsgeval toegevoegd, die misschien van niet minder belang is dan de hulp in geld en personeel, door dit overzeesche gebied in dezen moeilijken tijd verleend.

Uit de Br. rijksoorlogskonferentie.

Volgens een over Canada tot ons gekomen bericht, zullen op de conferentie te Londen veranderingen in het samenstel van de kroonkoloniën ter sprake komen. De vereeniging van Nieuw-Zeeland met 't Australische gemeenebest zou een der combinaties zijn, de ingelijfde Duitse koloniën zouden daarbij worden gevoegd. D. Zuid-West- en Oost-Afrika zouden bij Z.-Afrika komen. De Fransche kolonie St. Pierre zou, in ruil voor ander gebied, bij Newfoundland komen, dat op zijn beurt vereenigd zou worden met Canada.

't Wil ons zeer onwaarschijnlijk voorkomen, dat twee der kroonkoloniën er in zouden bewilligen in een andere op te gaan. Zou dit van 't kleine gebied Newfoundland nog zijn aan te nemen; van een zelfbestuur dat op krachtigen vooruitgang mag bogen als Nieuw Zeeland, bovendien nog op eerbiedigen afstand van het vasteland van Australië gelegen, komt 't ons onaannemelijk voor.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Visscherij-Industrie van Bagan Api Api.

Aan dit onderwerp wijdt controleur B. J. Haga een uitvoerige beschouwing in het April-nummer van de „Economist“.

Bagan Api Api (Gouv. Oostkust van Sumatra, afd. Bengkalis, onderafd. Bagan Api Api), gelegen aan de monding der Rokanrivier, is het centrum eener groote zeevisscherij-industrie met een Chineesche bevolking van bijna 9000 zielen.

De beteekenis dezer plaats — wellicht hebben de meeste Nederlanders haar nooit hooren noemen — als visschuitvoeren blijkt het duidelijkste door eene vergelijking met IJmuiden, dat toch een der belangrijkste uitvoerhavens van het vasteland van Europa is.

Aanvoer en opbrengst van IJmuiden beliep gedurende het jaar 1913:

trawl visch	26.793.000 K.G.	/ 5.05 mill.
beug visch	0.847.000 „	/ 0.35 „
drijfnet visch	3.683.000 „	/ 0.52 „

31.323.000 K.G. / 5.92 mill.

Terwijl de uitvoercijfers der zeeproducten voor Bagan Api Api in 1915 bedroegen:

Gedroogde visch	19.980.000 K.G.
Trassi	11.396.000 „
Gedr. garnalen	1.239.000 „
Garnalen schillen	2.386.000 „
nat geconserveerde garnalen	1.377.00 „

36.378.000 K.G.

met een gezamenlijke waarde van ongeveer 4 miljoen gulden. Hierbij een jaarlijksche invoer van zout voor de visscherij industrie van 16.7 mill. K.G. tegen een verbruik van 7.3 mill. in IJmuiden.

Met deze cijfers voor oogen, verdient het artikel van controleur Haga zeker volle belangstelling.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 16 April het eerste gedeelte eener beschouwing, getiteld: De scheepvaart naar en in de West. Dit gedeelte bevat nog slechts historische bijzonderheden, en wel hoofdzakelijk over Abraham Krijnsen. Hoewel de schrijver niet genoemd wordt, kunnen we mededeelen, dat het de heer Fr. Oudschans betreft is die — vooral in den laatsten tijd — in tal van tijdschriften belangstelling voor Suriname vraagt.

Djatihout en het Indisch boschwezen.

In de jongste aflevering van het Tijdschr. voor Economische Geographie, behandelt de heer M. A. van Heekeren het Djatihout en het Indisch boschwezen, en gaat daarbij in het bijzonder het vraagstuk der staats-exploitatie en der particuliere exploitatie na. De schrijver citeert, wat van verschillende zijden daarover is gezegd en wijst op hetgeen elders, o.a. in Britsch-Indië is geschied. Hij komt tot de conclusie, dat de staats-exploitatie wegens de hooge bedrijfskosten alleen door de hooge prijzen, die op de staatsveilingen werden gemaakt, bij groote vraag en beperkt aanbod, in staat was de „particuliere exploitatie“ in 1912, uit financieel oogpunt gezien, te overvleugelen, maar ook, dat de financieele meerwaardigheid van „staatsexploitatie“ een hoogst bedenkelijke fictie is, en het tegendeel veeleer met de werkelijkheid overeenkomt.

De verdediging van Ned.-Indië.

In druk is verschenen de voordracht van overste D. Merens, gehouden den 23en Febr. j.l. voor de leden der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, welke voordracht gewijd was aan de Indische weermacht en waarbij vooral de bekende voorstellen van overste van der Weijden aan critiek werden onderworpen.

De Tropische Natuur.

Afl. 1 van jaarg. 1917 bevat weder verschillende interessante opstellen. Bizarde lezenswaard is eene beschouwing van den bekenden natuuronderzoeker Edw. Jacobson, getiteld: Rimboeleven in Sumatra. Zoo is het hem o.a. gelukt te Rimbo Pengadang een levend konijn te bemachtigen (een foto van het dier vergezelt de beschrijving), wat zeker een bijzonderheid is, daar het Sumatraansche konijn, Lepus Netscheri, in de musea van de geheele wereld slechts door één enkel opgezet exemplaar vertegenwoordigd is. Bij de inlanders is het konijn ten eenenmale onbekend en heeft dus ook geen inlandschen naam.

Teysmannia.

Afl. 9—10 van jaarg. 1916 bevat o.m. de volgende bijdragen: De ontwikkeling van den natten rijstbouw, door M. B. Smits. — Een bescheiden indringer (n.l. het Javaansche haas, Lepus nigricollis), door J. Olivier. — Resultaten van enkele coprah bereidingsproeven, door M. B. Smits. — De beteekenis van de bastaardselectie bij padi en hoe deze wordt uitgevoerd, door L. Koch. — Het aansnijden van een kwart, een derde en de helft van den omtrek bij Hevea Brasiliensis, door A. W. K. de Jong. — Elementair landbouwonderwijs, door M. B. Smits. — Bourbon- of Faham-thee, door J. J. B. Deuss. — Over de selectie van den theeplant. — In de rubriek boekbespreking een recensie van een nieuw leerboek der plantkunde voor Ned.-Indië samengesteld door J. W. A. van Welsem, met medewerking van C. A. Backer.

Het schatten-verdienen in Ned.-Indië.

In het maandschrift „De Handel“ van April een artikelje (of het vervolgd zal worden blijkt niet duidelijk aan het slot) dat eene waarschuwing inhoudt tegen het algemeen verspreid bijgeloof „dat men in Indië gauw schatrijk wordt, en dat het niet alleen gauw, maar ook gemakkelijk gaat.“ Dat de salariering van de gouvernements-ambtenaren niet schitterend is heeft — zegt schr. — de Minister van Koloniën bij de laatste begrotingen in ronde woorden aan de Kamer gezegd. En wat de particuliere betrekkingen aangaat: schr. herinnert zich het volgende voorbeeld. Een handelsfirma te Medan zond jongelui uit op een salaris van / 200.— per maand en had de vrijmoedigheid sollicitanten er bij te vertellen, hoe prettig het was en hoe ruim men er kon leven. Wanneer men dan bedenkt, dat er gebrek aan woningen is te Medan, dat men in een hotel den eersten tijd / 8.— à / 10.— per dag moet betalen, dan zal men kunnen begrijpen, wat een salaris van 200 gld. per maand wil zeggen.

Iets over Deli.

Als tegenhanger van het bovenstaande, moge de volgende passage uit een artikel „Iets over Deli“ in het 15 April-nummer van „Orang Peladang“, hieronder een plaats vinden.

„Bij de Deli Mij. klimt het salaris in 6 jaar van 2 tot 600 gulden. In het 7e jaar wordt voor 't eerst een gratificatie uitgekeerd, welke jaarlijks hooger wordt, tot een maximum in 't 14e jaar. De gratificaties belopen 5 pCt. van de bruto winst tegenwoordig; dat wordt dus bij een winst van / 8.000.000, zooals de laatste jaren werd gemaakt, 4 ton voor de assistenten. Daarbij komt, dat de assistenten hun geld laten staan bij de Mij. tegen een rentevergoeding van 5 pCt., vermeerderd met een zeker bedrag in verband met de uitgekeerde dividenden. Voor paarden krijgt men een stalvergoeding van / 21 's maands en 1 à 2 zakken padi. Een fiets, in plaats van een ros, wordt ook vergoed met / 21.—, terwijl de personeele belasting (25 à 30 gulden) gedragen wordt door de Maatschappij. Een buitengewoon mooie instelling bij de Deli Mij. is het pensioen. Welke ongelukken iemand ook moge hebben gehad met zijn „geldbelegging“, steeds heeft hij de waarborg na 15 jaar / 1000 pensioen te genieten, wat bij langeren Delitijd natuurlijk als kapitaalvermeerdering wordt geboekt. Als een assistent met zijn salaris oplopend van / 200—/ 400 was rondgekomen, dan zou hij na 21 jaren dienst bij de Mij. een kapitaal te goed hebben van niet minder dan / 83000 ruim.

Dit is dus een niet onaardig financieel resultaat, vooral omdat de bezitter tot zijn dood toe bovendien een pensioen van / 1000 heeft.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 16: De invloed der jongste onlusten op Cuba op de suikerproductie van dat eiland in 1916-17, door Dr. H. C. Prins Geerlign. — Vereeniging Koloniaal Instituut. Jaarverslag over 1916 (vervolg). — Taxatie van den suikerroest in Britsch-Indië in 1916-17. — Het „procédé de Haan“ in de practijk, door J. van der Linden. — Encyclopaedie van Ned.-Indië, Tweede druk, samengesteld door Mr. Dr. J. Paulus, deel I, besproken door J. F. Snelleman (eene zeer

Instituut WOLTERS
Surinamestraat 25 Den Haag
OPLEIDING H. B. S.,
GYMNASIUM EN LYCEUM.
C. G. J. WOLTERS.

Boksen. Ontvetting.

TOEPOEL'S MODELSCHOOL
Joh. Camphuysstraat 165-167 Den Haag
Tramlijnen 3, 4 en 7, halte Electr. Spoor.
Rondschriften gratis en franco.

Versterking. Jujutsu.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

A. H. v. D. VELDE
VALERIUSSTRAAT 113 - DEN HAAG
Teleph. Haag 4989 en 420.

Levering van alle soorten LOSSE BLOEMEN
en BLOEMWERKEN.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELLEN.

Ned. Coöperatieve Spaar- en Credietbank
van Ambtenaren en Beambten.
Hoofdkantoor KEIZERSGRACHT 569 - AMSTERDAM
Telefoon 4297 Noord.
Credieten met en zonder persoonl. of zakel. zekerheid.
Spaargelden: Maximum rentegevende inleg f 5000.—
Rentevergoeding 3,6 pCt.

WIENER & VAN WITSEN
Rotterdam Hoogstraat 226
Gevestigd 1851.
Fabriek van Uitrustingen voor O.- en W.-Indië
Speciaal naar maat.

BLANCHISSERIE DE BRUXELLES
(Firma J. A. STAUTTENER). Fondée 1890.
te Klasse Wasch- en Strijkinrichting
Uitsluitend fijn lijf- en tafelgoed
's-Gravenhage - Tollensstraat 75/77 - Tel. H 873

merkwaardige, geestige critiek; de heer Snelleman was, zooals men weet, de samensteller van den eersten druk). — Cacao, door Dr. W. Roepke, besproken door Dr. F. W. T. Kunger. — Invoer op Java en Madoera. — Uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Bataksche kunstnijverheid.

Naar wij in de Sum. Post lezen, opende December 11. de Delische Kunstkring een zeer volledige en daardoor zeer interessante tentoonstelling van Bataksche kunstnijverheid van velerlei aard. Buitendien zouden eenige Bataksche mannen en vrouwen, zilversmeden, weefsters etc., hunne kunst demonstreeren, waartoe op het erf achter de groote zaal een overdekte ruimte in compartimenten is afgedeeld. Bij gunstig weder worden op den cementen vloer op het voorerf, anders op het tooneel in de zaal, eenige dansen uitgevoerd.

Genoemd blad vervolgt: Ongetwijfeld zal deze tentoonstelling druk bezocht worden en zij is 't ten volle waard. Een algemeen overzicht van de met oordeel gerschiedte inzendingen, geeft een totaal-indruk van voornaamheid wegens de schoone diepten der kleuren van de vele weefsels; het Bataksche blauw, het donkere rood, het rijke bruin!

Deze fraaie collectie is ten deele door Europeesche eigenaars van groote verzamelingen ingezonden, ten deele afkomstig uit de verschillende Bataksche landschappen, waarbij natuurlijk de medewerking van bestuursambtenaren een groote rol heeft gespeeld. Het blad eindigt met eene opwekking om het geëxposeerde aan te koop, omdat deze tentoonstelling zeer wel een kern zou kunnen vormen voor een Oostkust-museum.

De Toradja'sche vrouw als priesteres.

In de verslagen en mededeelingen der Kon. Akademie van Wetensch. (Afd. Letterk. 5e reeks, 2e deel, 3e stuk) is opgenomen de tekst eener korte voordracht van Dr. N. Adriani over de Toradja'sche vrouw als priesteres.

De Indo-Nederlandsche Wetgeving.

Van de onder dezen titel verschijnende uitgave van de Nederlandsch-Indische Staatsbladen, bewerkt en met aantekeningen voorzien door J. Boudewijnse, G. H. van Soest, K. H. Boers en P. J. F. van Heutsz, verscheen de 75e aflevering, bevattende het slot van het jaar 1915.

Weekblad voor Indië.

Uit den inhoud van No. 37: De nieuwe vlootvoogd (schout bij nacht J. A. M. Bron) (met portret). — N. J. Gerharz (afgetreden directeur van het stamfuziekcorps te Batavia) (met portret). — Een bezoek aan de tempelgroep Gedong Sanga bij Ambarawa (met ill.).

No. 39. Schetsen uit het leven op de buitenposten. VIII. Til-loi-loi (een godsdienstige secte op de Aroe-eilanden).

No. 40. Mr. N. P. van den Berg † (met portret). — de apenkolonie te Toeloengagoeng (met ill.).

No. 41. Mr. Th. A. Ruys † (met portret). — De opleidingschool voor Inlandsche ambtenaren te Madioen (met ill.), door Rd. Suarman. — Garebeg Dhal in de Vorstenlanden (met ill.).

No. 42. Dr. D. J. Fangman † (met portret). — Djokasche feesten (met ill.).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder: Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Departement van Koloniën: Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INANG.	AANTEKENINGEN.
Voorzitter van de Landraden te Garoet e.a. (PreangerRegentschappen).	8 Mei 1917.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. C. J. de Gast.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal, Heulstraat 17, den Haag, zijn o. a. ter lezing gelegd:

1. „Indië”. Geïllustreerd weekblad voor Nederland en Koloniën.
2. Koloniaal Studien, Tijdschrift van de Vereeniging voor studie van Koloniaal-maatschappelijke vraagstukken, December 1916.
3. West Indië, Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao, No. 4, December 1916.
4. Suriname's Heden en Toekomst, door Mr. Dr. C. F. Schoch.

VERGADERING van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West” op Zaterdag 28 April a.s., om 2 uur nam., in het gebouw Laan van Meerdervoort 187, Den Haag.

Agenda:

1. Notulen (zie K.W. van 16 Nov. 1916, No. 46).
2. Verkiezing van een 2den Secretaris en een 2en Penningmeester.
3. Voordracht aan de a.s. Algemeene Vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden van leden.
4. Vaststelling van datum en plaats van de a.s. Algemeene Vergadering.
5. Rekening en verantwoording.
6. Mededeelingen over de verschillende stichtingen, commissiën en fondsen.
7. Voorstel tot aanvulling van het reglement der West-Indische Commissie.
8. Rondvraag.

De Secretaris: GROOSS.

Van het Informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Civiel-ingenieurs voor den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië.

Ter benoeming tot aspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederl. Indië worden gevraagd civiele ingenieurs, in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905 No. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne verzoekschriften moeten de gegadigden overleggen:

- a. hun diploma;
- b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
- c. hunne geboorteakte;
- d. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgemeester der gemeente, waarvoor zij geloot hebben.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

De bezoldiging van de aspirant-ingenieurs bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken bedraagt f 300 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot ingenieur, op eene bezoldiging van f 400 's maands, welke door 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 75 's maands en 3 driejaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands tot f 1000 's maands kan stijgen.

Gegadigden met eenige jaren praktische ervaring op het gebied van gemeentewerken zullen, indien zij daartoe in Indië aanstonds het verlangen te kennen geven, zooveel mogelijk in die richting werkzaam gesteld worden, en na het verkrijgen van voldoende Indische ervaring en bij gebleken geschiktheid, ingeval zij solliciteeren voor eene betrekking van directeur van locale werken in Indië, daarvoor door den directeur der burgerlijke openbare werken aanbevolen worden.

- Aan de uitzending is verbonden:
- a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
 - b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);
 - c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands ingaande met den dag van inschepping tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederl. Staatscourant van 13 April 1917 no. 86.)

Ingezonden.

Geachte Redactie,

Mag ik U een plaatsje vragen voor het volgende? Begin 1914 richtte ik mij tot allen, die belang stellen in het wel en wee van Ned.-Indië. 'k Verzocht hun om mij gegevens te verstrekken, betrekking hebbend op het vraagstuk van het wonen. Die gegevens zou ik dan verwerken tot een verslag voor het in 1915 in Rome te houden Internationaal Woningcongres.

De oorlog brak uit; van het houden van een congres was natuurlijk geen sprake!

De gegevens, die ik, dank zij veler medewerking, heb kunnen verzamelen, heb ik om die reden echter niet laten liggen. Ik verwerkte ze tot een uitgebreid verslag, dat ik doopte met den naam „Kromoblanda” en waarvan reeds twee gedeelten zijn verschenen. Ik hoop van harte, dat het er toe zal bijdragen het intellectuele

deel der bevolking een beteren kijk te geven op verschillende misstanden op hygiënisch gebied, misstanden, die van grooten invloed zijn op de ontwikkeling van Ned.-Indië en die zeer zeker kunnen worden verbeterd.

„Willen is in dezen kunnen!” Velen hebben nog niet leeren inzien, dat meerdere ontwikkeling, economische opheffing, enz. enz., ten nauwste samenhangen met lichamelijk welzijn. Velen begrijpen nog niet, dat er een wisselwerking bestaat tusschen de vele vraagstukken, die zich in de laatste jaren in N.-Indië hebben aangediend. Velen zien nog niet in, dat al die vraagstukken in elkaar grijpen, dat het ééne het andere beïnvloedt, dat het andere weer het ééne bevordert, dat Indië nooit weerbaar zal worden op economisch en intellectueel gebied, als niet aan het vraagstuk der volksgezondheid meer aandacht wordt gewijd dan tot dusver.

Over sommige vraagstukken wordt heel veel gesproken. Het gevaar dreigt, dat daardoor andere, niet minder belangrijke, zullen worden overstemd.

Eén daarvan is het vraagstuk der volksgezondheid. Ik vrees, dat dit op den achtergrond zal geraken. Daarom heb ik alle krachten ingespannen om er toe mede te werken, dit te voorkomen. Daarom wijdde ik me in dezen geweldig droeven tijd geheel aan dat vraagstuk.

Onder het bewerken en schiften en rangschikken van de gegevens voor het 3de deel van mijn verslag, dat zal handelen over de woning, het erf, de dessa, de kampong, de stad, merk ik tot mijn spijt, dat het me nog niet mogelijk is een voldoende getrouw beeld te geven van de plaats waar en de wijze waarop blank en bruin en geel in den Indischen Archipel wonen, van de manier, waarop ze hun huizen bouwen, zich de materialen daartoe verschaffen en die verwerken, hoe ze hun woningen inrichten en ge- of misbruiken enz., enz.

Alles wat betrekking heeft op het dagelijksch leven, het gewone dagelijkse doen in huis en daarbuiten, houdt verband met het onderwerp, is voor mijn doel geschikt, kan ik gebruiken.

Wie der lezers en lezeressen helpt?

Foto's gelieve men, bij voorkeur onopgeplakt, voorzien van de noodige toelichtingen, op te zenden. Ik vestig er nog even de aandacht op, dat niet geïllustreerde mededeelingen eveneens hoogst welkom zijn. Indien men dit wenscht, vermeld ik den naam van de(n)geen, die mij inlichtte, niet.

Hoogachtend,

H. F. TILLEMA.

Groningen, April 1917.

GESCHER & KEMPER

Magazijnen
ter Complete Meubilering

DEN HAAG - VLAMINGSTRAAT 22
AMSTERDAM - ARNHEM - BREDA - ROTTERDAM

W. M. WEIJNE

DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Stoomwasscherij en Machin. Strijkinrichting „DE RIJN”

Maresingel 71a - LEIDEN - Telefoon No. 31.

De wasschen worden in Den Haag en Omstreken per paard en wagen wekelijks afgehaald en bezorgd.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examens H. B. S. en Gymnasium.

Handwerklessen.

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor-
maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam —
Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No.	I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten
No.	II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
No.	III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
No.	IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
No.	V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
No.	VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
No.	VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
No.	VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
No.	IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
No.	X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.	Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

N .. N.V. Nederlandsche Assurantie .. A Spaarkas en Crediet-Onderneming

Goedgekeurd bij K.B. d.d. 9 Maart 1916, no. 56, P.B. no. 437.

Gevestigd te 's-Gravenhage - Theresiastraat 84.

30/0 Premie-Obl. ad f 2.50 Garantiebrieven
(met Schakeluitloting) S Herverzekering ad f 1.25
(1/20 S.L.) Meer kansen S Minder risico (1/20 S.L.)

C (Hoofd)agent^{en} gevr. Zeer ruime prov. O
Prosp. en tar. op aanvr. gratis en franco
Wisk. adviseur, Directeur,

J. U. VAN LOON, Gep. Maj. Art. O. I. L. JAN HINGST Aznl.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

De Nederlandsche Spaarkas AMSTERDAM BANDOENG

Studie-, Uitzet-, Spaar- en Beleggingsfonds
..... Stortingen vanaf f 2.50 per maand

Vraagt GRATIS prospectus aan den Inspecteur
W. WEYNE, Dobbelsstraat 83, Den Haag.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DEGELUK ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCHE, SPAANSCH, ITALIAANSCH.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
+ OVER DE WAALSCH-KERK +
58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.

DEN HAAG, RIJSWIJKSCHE WEG 2.
Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag.
Spreektijd 12½ — 1½ uur.

GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.

Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven.
Behandeling van Aphasieën.

GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.

De prijzen worden berekend naar de omstandigheden.
Leeraren: Mej. A. BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraak-
leerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUI-
ZEN, Gemeente-Spraakleerares.

GEEN BETER DAN GAZELLE-RIJWIELEN

VROLIJK & Co., Zoutmanstraat 10a, Valeriusstraat 60, DEN HAAG.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Luxe Brood- en Banketbakkerij
Willem Renout

Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.

AMSTERDAM

T. B. VAN DER POL
Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELLEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco
thuis bezorgd.
Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
Telefoon 3361 - Danckertstraat 43.

J. N. MULLER,

En gros Singel 233 Amsterdam En détail Paleisstraat 45
Telefoon 6011. Gevestigd 1826.

Fabriek en Magazijnen van Koffers,
Tasschen en fijne Lederwaren.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Adverteeren doet verkoopen.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor het a.s. Voorjaar- en Zomerseizoen:

Blouses *Gostuumrokken*

in piqué en voile stoffen.

Sportmantels *Witte Kousen*

Brengt een bezoek aan **BOEATAN**
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

WIE

er op gesteld is, solide nette,
goed opvallende

KANTOORBOEKEN

te gebruiken, bestelle dezelve
bij de

N.V. Boekdrukkerij voorh. Firma
T. C. B. TEN HAGEN, Den Haag.

Solide bewerking.
Billijke prijzen.

Bij de N.V. BOEKDRUKKERIJ
vh. Firma T. C. B. TEN HAGEN,
Den Haag, zijn verkrijgbaar:

Weeklijst der Werklieden

(met Kasrekening)

en

Dag- en Weeklijst

(met plaats voor notering van aan-
gevoerde materialen en staat van
meer en minder werk).

Prijs 1-50 stuks 3½ cent per stuk
" 50-100 " 2½ " " "
vanaf 100 " 2 " " "
desverlangd beide lijsten gesorteerd.

Voor buiten 's-Gravenhage, volgt toezending
na ontvangst van postwissel, vermeerderd
met f 0.20 voor franco verzending.

J. VAN DER LUGT & Co.,
WETERINGSCHANS 40. AMSTERDAM.

Electro-Technisch Bureau
:- Telefoon Centrum 79 :-

ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED.

Familiepension „KERCHER”

Villa „MATHILDE”

Oude Schev. weg 112-114.

Tel. Interc. Schev. 1256 - SCHEVENINGEN

Maison SPANJER

COIFFEUR - PARFUMEUR

Warmoesstraat hoek Dam. Gebouw 1913.

AMSTERDAM.

Aparte Salon voor Dames.

Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED” POETSCRÈME
van de American Company of Chemical Products.

Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, 's-Hertogenbosch.

Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

Bijkantoor 's-Gravenhage Emmastr. 78

van de Nederlandsche Coöperatieve Spaar-
en Credietbank van Ambtenaren en Beamb-
ten te Amsterdam. Credieten met en zonder per-
sonlijke of zakelijke zekerheid.

Spaargelden: Rentevergoeding 3.6 %.

De Directeur: ZEILMAKER.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. instal'eeren van woningen.